

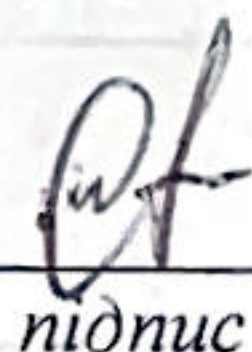
**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**Факультет податкової справи, обліку та аудиту
Кафедра економічної політики, маркетингу та бізнес-аналітики**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему «Місцеве самоврядування та інвестиційні процеси»

здобувача вищої освіти другого
(магістерського) рівня, II курсу,
групи ЕМРМЗ-23-1,
спеціальності 051 «Економіка»,
освітня програма «Економіка міста
та регіону»

підпис

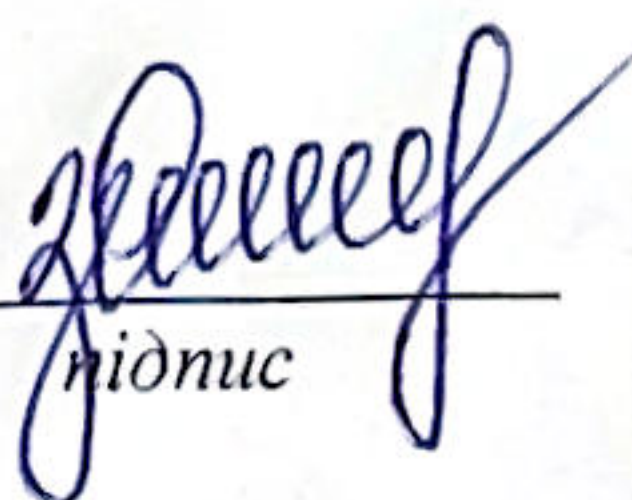
Маклигіна Тетяна Ігорівна

Науковий керівник:

підпис

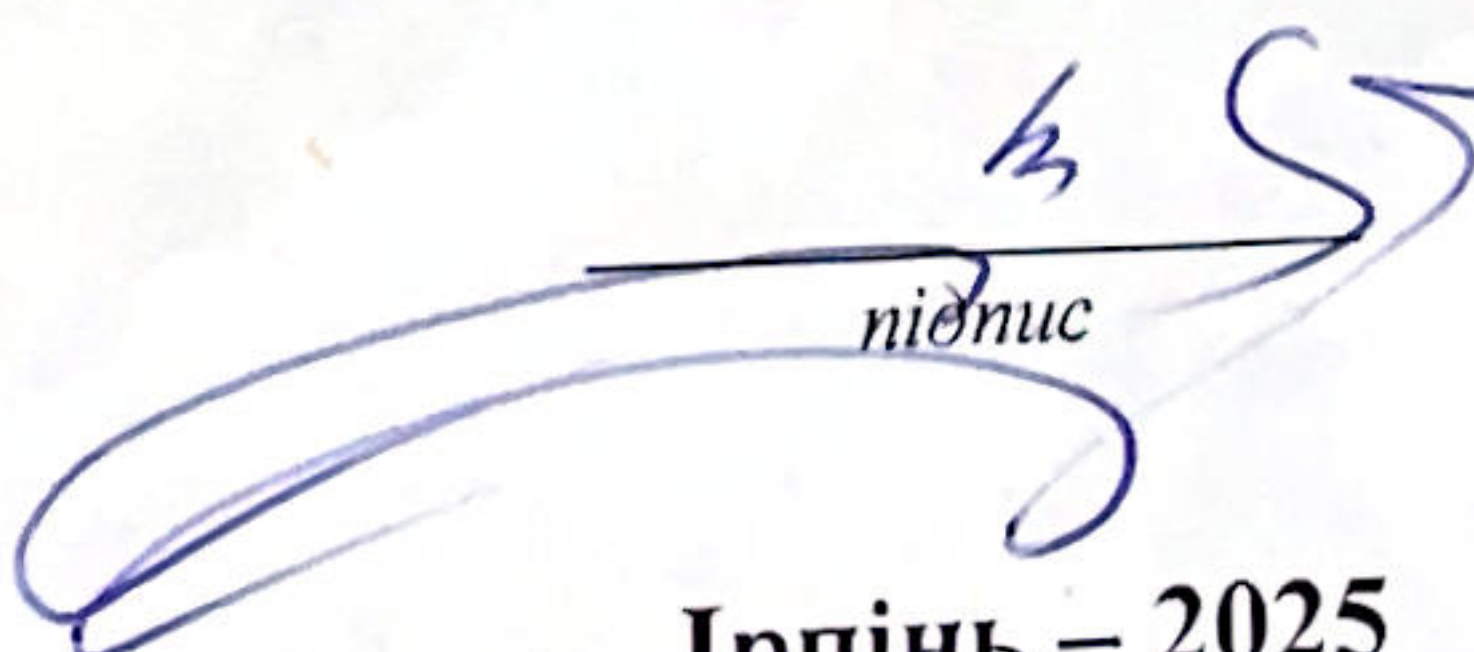
Юр'єва Поліна Борисівна
кандидат економічних наук, доцент

Керівник освітньо-професійної програми:

підпис

Скорик Марина Олегівна
кандидат економічних наук, доцент

Допущено до захисту за рішенням кафедри економічної політики, маркетингу та бізнес-аналітики, протокол від «07» 01 2025 р. № 1

підпис

Паянок Тетяна Миколаївна
кандидат економічних наук, доцент

Ірпінь – 2025

Реєстрація №

30

номер

22. 01. 25р.

дата

підпис завідувача лабораторії ка

Результат
перевірки

до захисту

до захисту, на

доопрацювання

15. 01. 25

дата

ініціали, прізвище наукового кер

Результат захисту

45

оцінка

10. 02. 25р.

дата захисту

Голова комісії

підпис

Г. В. Охріменко

ініціали, прізвище

Члени комісії

підпис

М. О. Скорик

ініціали, прізвище

підпис

М. А. Жорте

ініціали, прізвище

підпис

Т. Б. Жор'єва

ініціали, прізвище

Секретар екз. комісії

Мир. М. Теліщук

БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ ВИПУСКНОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, П.І.П.: керівника, голови комісії членів комісії, секретаря, (підписи)
ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ КЕРІВНИКОМ ТА РЕЦЕНЗЕНТОМ				
1. Зміст випускної роботи (якість теоретичного матеріалу, його зв'язок з практичним, вміння представляти матеріал в логічній послідовності, наявність висновків та пропозицій)	від 0 до 30	28		Жукова Л.Б.
2. Дотримання вимог щодо оформлення	від 0 до 10	8		Жукова Л.Б.
3. Вчасне виконання роботи на всіх етапах у встановлені кафедрою терміни	від 0 до 5	4		Жукова Л.Б.
4. Рецензент	від 0 до 5	5		Жукова Л.Б.
РАЗОМ БАЛІВ	від 0 до 50	45		Жукова Л.Б.
ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
1. Доповідь	від 0 до 10	10		[Signature]
2. Роздатковий матеріал	від 0 до 5	5		
3. Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	від 0 до 25	25		
4. Апробація (участь у конференціях)	від 0 до 10	5		
РАЗОМ БАЛІВ	від 0 до 50	45		
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	від 0 до 100	90		

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ ЄКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.П.: голови, членів комісії, секретаря, (підпис)
90	5	A	10.02.25	Охріменко Т.В. Сторенко М.О. Жукова Л.Б. Телешко М.М.

Правила переведення оцінок до національної шкали та шкали ЄКТС

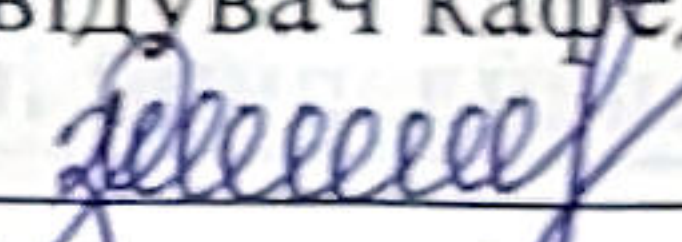
Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	
60-69	D	3 (задовільно)
50-59	E	
35-49	FX	2 (незадовільно)

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет податкової справи, обліку та аудиту
Кафедра економічної політики та сталого розвитку
Спеціальність 051 «Економіка»
Освітня програма «Економіка міста та регіону»

Затверджую

Завідувач кафедри

 М. О. Скорик
«23» 10 2023 р.

ЗАВДАННЯ

на кваліфікаційну роботу здобувачу вищої освіти
Маклигіної Тетяни Ігорівни

1. Тема кваліфікаційної роботи: «Місцеве самоврядування та інвестиційні процеси», затверджена наказом ректора від «21» грудня 2023 №1717.
2. Строк здачі закінченої роботи: «20» січня 2025 р.
3. Мета роботи: проаналізувати діяльність органів місцевого самоврядування у сфері інвестиційної діяльності та визначити перспективні напрями розвитку інвестиційних процесів для забезпечення сталого розвитку територіальних громад.
Об'єкт дослідження: місцеве самоврядування та інвестиційні процеси.
Предмет дослідження: механізм роботи органів місцевого самоврядування та стану інвестиційної діяльності.
4. Вихідні дані до роботи: статистична документація та звітність надана громадами для ознайомлення з місцем дослідження.
5. Перелік графічного матеріалу: 7 таблиць, 2 рисунки
6. Зміст кваліфікаційної роботи (перелік питань за кожним розділом):
Кваліфікаційна робота складається вступу, 3 розділів та висновків:

1. Теоретико-методичні засади місцевого самоврядування та інвестиційних процесів;

2. Аналіз сучасного стану інвестиційної діяльності органів місцевого самоврядування;

3. Перспективні напрями розвитку інвестиційних процесів на місцевому рівні;

7. Календарний план виконання роботи:

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	
		за планом	факт
1	Вибір теми, вивчення літературних джерел та складання плану роботи	До 23.10.2023	23.10.23
2	Підготовка розділу роботи та подання його керівнику:		
2.1	перший розділ	До 15.04.2024	15.04.24
2.2	другий розділ	До 28.06.2024	28.06.24
2.3	третій розділ	До 10.01.2025	8.01.24
3	Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень керівника	До 17.01.2025	17.01.24
4	Перевірка на плагіат та отримання відгуку керівника роботи	До 20.01.2025	20.01.25
5	Попередній захист роботи	22.01.2025	22.01.25
6	Допуск до захисту завідувача кафедри	24.01.2025	24.01.25
7	Захист кваліфікаційної роботи	10.02.2025	10.02.25

8. Дата видачі завдання: «23» жовтня 2023 р.

9. Керівник кваліфікаційної роботи

10. Гарант освітньо-професійної програми

11. Завдання до виконання отримав
здобувач вищої освіти

Юр'єва П.
ініціали, прізвище

Скорик М.
ініціали, прізвище

Маклигій
ініціали, прізвище

(підпис)

(підпис)

(підпис)

АНОТАЦІЯ

«Місцеве самоврядування та інвестиційні процеси»

Мета роботи полягає в аналізі роботи органів місцевого самоврядування у сфері інвестиційної діяльності та визначенні перспективних напрямів розвитку інвестиційних процесів для забезпечення сталого розвитку територіальних громад.

Завданнями роботи є систематизація наукових підходів до розуміння місцевого самоврядування та його ролі в соціально-економічному розвитку регіону, визначення ключових елементів інвестиційної діяльності та політики на рівні місцевого самоврядування, аналіз взаємозв'язку між місцевим самоврядуванням та інвестиційними процесами, аналіз стратегічних документів Васильківської територіальної громади для визначення пріоритетних напрямів інвестиційного розвитку, оцінка інвестиційного клімату громади за допомогою комплексного набору показників, включаючи інфраструктуру, регуляторне середовище, людські ресурси та інвестиційну привабливість, виявлення основних проблем та бар'єрів, що стримують інвестиційну активність в громаді;

Предметом дослідження є механізм роботи органів місцевого самоврядування та стану інвестиційної діяльності.

Об'єктом дослідження виступає самоврядування та інвестиційні процеси.

Базою дослідження виступає Васильківська територіальна громада, територіальні громади Обухівського району.

За результатами дослідження визначені перспективні напрями розвитку інвестиційних процесів на місцевому рівні.

Одержані результати можуть бути використані в діяльності органів місцевого самоврядування щодо питань залучення інвестицій.

Кваліфікаційна робота містить 58 сторінок, 7 таблиць, 2 рисунки, список використаних джерел з 35 найменувань.

Ключові слова: місцеве самоврядування, інвестиції, інвестиційна політика, інвестиційний клімат, регіональна політика.

Рік виконання кваліфікаційної роботи: 2025.

Рік захисту роботи: 2025.

ANNOTATION

"Local Self-Government and Investment Processes"

The purpose of this work is to analyze the activities of local self-government bodies in the field of investment activities and to determine promising directions for the development of investment processes to ensure sustainable development of territorial communities.

The tasks of the work include systematizing scientific approaches to understanding local self-government and its role in the socio-economic development of a region; identifying key elements of investment activities and policies at the level of local self-government; analyzing the interrelationship between local self-government and investment processes; analyzing strategic documents of the Vasylkivska Territorial Community to identify priority areas for investment development; assessing the investment climate of the community using a comprehensive set of indicators, including infrastructure, regulatory environment, human resources, and investment attractiveness; identifying key problems and barriers hindering investment activity in the community.

The subject of the study is the mechanism of operation of local self-government bodies and the state of investment activities. The object of the study is self-government and investment processes. The research base includes the Vasylkivska Territorial Community and other territorial communities of the Obukhiv District.

Based on the research results, promising directions for the development of investment processes at the local level were identified.

The obtained results can be utilized by local self-government bodies in addressing issues related to attracting investments.

The qualification work comprises 58 pages, 7 tables, 2 figures, and a list of references with 35 sources.

Keywords: local self-government, investments, investment policy, investment climate, regional policy.

Year of qualification work completion: 2025.

Year of defense: 2025.

Факультет податкової справи, обліку та аудиту

Кафедра економічної політики, маркетингу та бізнес-аналітики

Довідка про перевірку дипломної роботи на академічний плагіат

№ п/п		
1.	П.І.П. автора роботи	Маклигіна Тетяна Ігорівна
2.	Група	ЕМРМЗ-23-1
3.	П.І.П. наукового керівника	Юр'єва П. Б.
4.	Тип роботи, що перевіряється (курсова, дипломна робота (проект))	Дипломна робота
5.	Назва роботи, що перевіряється	Місцеве самоврядування та інвестиційні процеси
6.	Рік написання роботи	2024 рік
7.	За результатом перевірки оригінальний текст в роботі складає (%)	82,72 %
8.	Іншим процентам відповідають (пояснення щодо відсотку тексту, який не є оригінальним)	% цитувань – 1,26% % схожості – 17,28%

Відповідальна особа

Пілевич Д.С.
(П.І.Б.)

Відгук керівника кваліфікаційної роботи

Кваліфікаційна робота Маклигіної Тетяни Ігорівни є змістовним і комплексним науковим дослідженням, яке присвячено актуальній темі: «Місьцеве самоврядування та інвестиційні процеси». Динамічність і ефективність розвитку економіки будь-якої території багатов чому залежать від величини інвестицій, спрямованих на розширення існуючих виробничих потужностей, їх реконструкцію на сучасному науково-технічному рівні, розвиток соціальної інфраструктури. Наділення регіонів більшою самостійністю і збільшення їх повноважень вимагають від органів місцевого самоврядування більшої відповідальності в сфері реалізації інвестиційних програм. Таким чином, головним завданням стає створення і підтримання сприятливого інвестиційного клімату.

Зміст роботи відповідає обраній темі. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків. З першому розділі здобувач вищої освіти розкриває теоретико-методичні засади місцевого самоврядування та інвестиційних процесів. Другий, аналітичний розділ кваліфікаційної роботи присвячено аналізу та оцінки стану інвестиційної діяльності органів місцевого самоврядування, в тому числі проведено деталізований аналіз стратегічних цілей інвестиційної діяльності дев'ять громад Київської області Богуславська, Васильківська, Кагарлицька, Козинська, Миронівська, Обухівська, Ржищівська, Українська, Феодосіївська. Особливої уваги заслуговує проведений в роботі SWOT-аналіз інвестиційного клімат Васильківської територіальної громади. Третій розділ роботи містить обґрунтування перспективних напрямів розвитку інвестиційних процесів та шляхи підвищення інвестиційної привабливості для територіальних громад.

Відзначаючи високий ступінь написання кваліфікаційної роботи, варто зазначити декілька зауважень. Так, в аналітичній частині роботи бажано було наводити показники в динаміці. Третя частина кваліфікаційної роботи має бути доповнена рекомендаціями щодо забезпечення інвестиційної привабливості для Васильківської територіальної громади.

Дослідження є оригінальною, самостійною та завершеною працею, відповідає вимогам, що ставляться до кваліфікаційних робіт та може бути представлена на розгляд екзаменаційної комісії, а її автор Маклигіна Тетяна Ігорівна, при умові успішного захисту, заслуговує на позитивну оцінку.

Керівник кваліфікаційної роботи

 Юр'єва П.Б.

Висновок кафедри про кваліфікаційну роботу:

після попереднього захисту розгляну та на засіданні кафедри, протокол від «07»
01 2025 р. № 1 допущена / не допущена до захисту на екзаменаційній комісії.

Завідувач кафедри

 Паянок Т.М.

РЕЦЕНЗІЯ
на кваліфікаційну роботу
здобувача вищої освіти Державного податкового університету
Маклигіної Тетяни Ігорівни
(прізвище, ім'я, по батькові)
«Місцеве самоврядування та інвестиційні процеси»
(назва теми)

Актуальність теми. Тема роботи є актуальною, адже в умовах трансформаційних змін в Україні розвиток місцевого самоврядування та його інвестиційної діяльності визначено як один із пріоритетів державної політики. Недосконалість механізмів місцевого управління та інвестиційної діяльності створює значні перешкоди для сталого розвитку територіальних громад. Робота розкриває важливі аспекти вдосконалення інструментів управління та залучення інвестицій, що сприятиме підвищенню соціально-економічного рівня місцевих громад.

Наукова новизна полягає у визначенні стратегічних пріоритетів для залучення інвестицій та формулюванні пропозицій щодо підвищення ефективності управління інвестиційними процесами, виявленні методів та підходів інноваційної діяльності місцевого самоврядування, причин неефективного їх використання й способів вирішення цієї проблеми, для покращення роботи органів місцевого самоврядування.

Якість проведеного аналізу проблеми, текстового та табличного матеріалу. Аналіз проблеми проведено на високому рівні. Текстова частина структурована, логічно поділена на теоретичну, аналітичну та практичну частини. Табличний матеріал доповнює текст, ілюструючи основні висновки та рекомендації. Використання SWOT-аналізу значно посилює аргументацію роботи.

Обґрунтованість пропозицій і висновків та їх практична цінність у роботі підприємства, установи, організації, органів ДПС України. Пропозиції та висновки роботи є обґрунтованими, заснованими на результатах аналізу та статистичних даних. Практична цінність роботи полягає в можливості реалізації запропонованих заходів для підвищення інвестиційної привабливості Васильківської громади та інших територіальних громад України. Рекомендації є конкретними та реалістичними, їх впровадження може сприяти соціально-економічному зростанню регіонів.

Наявність недоліків. Робота могла б бути посилена більш детальним аналізом регуляторного середовища на національному рівні, що впливає на інвестиційну активність громад.

Загальний висновок і оцінка роботи. Кваліфікаційна робота Маклигіної Тетяни Ігорівни «Місцеве самоврядування та інвестиційні процеси» є ґрунтовним дослідженням, яке має як наукову, так і практичну цінність. Робота відповідає вимогам до кваліфікаційних досліджень, а її результати можуть бути використані органами місцевого самоврядування для вдосконалення управлінських процесів та розвитку інвестиційної діяльності. Робота заслуговує на позитивну оцінку та оцінюється на «відмінно».

Рецензент

«23» січня 2025 р.

Директор ТОВ «НВО «Екософт»

(науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)

Серков В.В.

(ініціали, прізвище)

ЗМІСТ

ВСТУП	9
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ	13
1.1. Сутність місцевого самоврядування як елемента соціально-економічного розвитку та його роль в управлінні регіональним розвитком	13
1.2. Інвестиційна діяльність та політика у системі місцевого управління....	18
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	27
2.1. Аналіз стратегічних цілей в процесі залучення інвестицій територіальними громадами	27
2.2. Оцінка інвестиційного клімату в громадах: ключові показники і тенденції на прикладі Васильківської територіальної громади	38
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ	44
ВИСНОВКИ	52
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	55

ВСТУП

Актуальність теми. Сьогодні в Україні відбуваються значні зміни та трансформації, які стосуються розвитку місцевого самоврядування та його інвестиційної діяльності, що є пріоритетним напрямком державної політики. Для створення та реалізації ефективної моделі місцевого самоврядування необхідно провести ґрунтовний аналіз досвіду його впровадження, а також етапів становлення і розвитку до сьогодні. Неефективність механізму місцевого самоврядування сприяє загостренню серйозних проблем розвитку України як держави. Однак цю проблему не можна вирішити лише за допомогою технократичного підходу, що передбачає розмежування повноважень між органами державної влади та місцевого самоврядування. Підвищення ефективності розвитку місцевого самоврядування та його інвестиційної діяльності значною мірою залежить від вдосконалення механізмів управління, а також від дослідження і переформатування територіальної організації. Це вимагає чіткого визначення та закріплення територіальної основи місцевого самоврядування, формування життєздатних місцевих бюджетів у територіальних громадах, які здатні забезпечити громадянам високий рівень життя та можливість надання соціальних послуг за рахунок місцевих бюджетів. Крім того, важливим є широке залучення громадськості до вирішення питань місцевого рівня.

Інформаційна основа роботи: Дана тема досліджувалася українськими науковцями, зокрема О. Батановим[4] і Ю. Панейко[5], які зробили значний внесок у вивчення місцевого самоврядування, його ролі в соціально-економічному розвитку та інвестиційної діяльності в системі управління територіальними громадами.

У роботі використані основні нормативно-правові акти, які регулюють місцеве самоврядування та інвестиційну діяльність в Україні:

- Конституція України[1], яка визначає основні принципи державного устрою та місцевого самоврядування.

- Закон України "Про місцеве самоврядування в Україні"[2], що регулює діяльність органів місцевого самоврядування, їхні повноваження та компетенції.

- Закон України "Про інвестиційну діяльність"[10], який визначає основні правові, економічні та організаційні засади інвестиційної діяльності в Україні.

- Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки"[17], що регламентує стратегічні напрями розвитку регіонів і механізми залучення інвестицій.

Ці джерела забезпечують теоретичну основу та правове підґрунтя для аналізу сучасного стану місцевого самоврядування і формування рекомендацій щодо розвитку інвестиційних процесів на місцевому рівні.

Мета кваліфікаційної роботи: проаналізувати діяльність органів місцевого самоврядування у сфері інвестиційної діяльності та визначити перспективні напрями розвитку інвестиційних процесів для забезпечення сталого розвитку територіальних громад.

Завдання кваліфікаційної роботи:

- систематизувати наукові підходи до розуміння місцевого самоврядування та його ролі в соціально-економічному розвитку регіону;

- визначити ключові елементи інвестиційної діяльності та політики на рівні місцевого самоврядування;

- проаналізувати взаємозв'язок між місцевим самоврядуванням та інвестиційними процесами;

- провести аналіз стратегічних документів Васильківської територіальної громади для визначення пріоритетних напрямів інвестиційного розвитку;

- оцінити інвестиційний клімат громади за допомогою комплексного набору показників, включаючи інфраструктуру, регуляторне середовище, людські ресурси та інвестиційну привабливість;

- виявити основні проблеми та бар'єри, що стримують інвестиційну активність в громаді;

- виявити перспективні напрями розвитку інвестиційних процесів на місцевому рівні.

Об'єкт дослідження: місцеве самоврядування та інвестиційні процеси.

База дослідження: Васильківська територіальна громада, територіальні громади Обухівського району.

Предмет дослідження: механізм роботи органів місцевого самоврядування та стану інвестиційної діяльності.

Методи дослідження. Для досягнення поставлених завдань у роботі використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів дослідження:

- метод аналізу і синтезу – для вивчення сутності місцевого самоврядування, визначення його ролі у соціально-економічному розвитку та структури інвестиційної діяльності;

- SWOT-аналіз – для оцінки сильних і слабких сторін, можливостей та загроз інвестиційного клімату територіальних громад, зокрема Васильківської громади;

- метод порівняння – для аналізу інвестиційної діяльності різних територіальних громад, оцінки їхньої успішності та виявлення закономірностей;

- системний підхід – для комплексного дослідження механізмів інвестиційної діяльності на місцевому рівні;

- економіко-статистичний метод – для аналізу динаміки інвестиційних показників та оцінки тенденцій.

Джерелами інформації виступає статистична документація та звітність надана громадами для ознайомлення з місцем дослідження.

Наукова новизна полягає у визначенні стратегічних пріоритетів для залучення інвестицій та формулюванні пропозицій щодо підвищення ефективності управління інвестиційними процесами, виявленні методів та підходів інноваційної діяльності місцевого самоврядування, причин неефективного їх використання й способів вирішення цієї проблеми, для покращення роботи органів місцевого самоврядування.

Практична значущість. В ході дослідження було запропоновано перспективні напрями розвитку інвестиційних процесів та шляхи підвищення інвестиційної привабливості для Васильківської громади.

Структура кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається вступу, 3 розділів та висновків:

1. Теоретико-методичні засади місцевого самоврядування та інвестиційних процесів;
2. Аналіз сучасного стану інвестиційної діяльності органів місцевого самоврядування;
3. Перспективні напрями розвитку інвестиційних процесів на місцевому рівні.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

1.1. Сутність місцевого самоврядування як елемента соціально-економічного розвитку та його роль в управлінні регіональним розвитком

Місцеве самоврядування є ключовим інститутом демократичного суспільства, який забезпечує безпосередню участь громади в управлінні суспільними справами. Його сутність полягає в автономному прийнятті рішень на місцевому рівні, що дозволяє враховувати специфіку кожного регіону та ефективно вирішувати питання соціально-економічного розвитку. Завдяки цьому місцеве самоврядування відіграє важливу роль у формуванні та реалізації політики регіонального розвитку, виступаючи як провідник між інтересами громади та стратегічними завданнями держави.

Місцеве самоврядування за ст. 140 Конституції України визначається як право територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища та міста – самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України. Можна зробити висновок, що Конституція розкриває поняття місцевого самоврядування в аспекті права, яким наділяється територіальна громада, визначена як суб'єкт який здійснює це право (ч. 3 ст. 140)[1].

Важливим нормативно-правовим актом, що створює правові засади здійснення місцевого самоврядування в Україні, є закон «Про місцеве самоврядування в Україні [2]». Зокрема він дає наступне визначення поняття місцевого самоврядування, розширюючи у ст. 2 конституційну дефініцію: «Місцеве самоврядування в Україні – це гарантоване державою право та реальна здатність територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста – самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування

вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України». Очевидно, що визначення місцевого самоврядування в законі розширене порівняно з конституційним, оскільки самоврядування розглядається не лише як право, а також як «реальна здатність»[3].

Аналізуючи природу місцевого самоврядування, варто звернути увагу на теорію природних прав, яка лежить в його основі. Згідно з цією теорією, право територіальних громад на самоуправління є невід'ємним і природним, подібно до прав людини. Це означає, що громади мають автономну владу у вирішенні питань місцевого значення та розпорядженні спільним майном. Однак, держава, як об'єднання громад, зберігає за собою право на адміністративний нагляд, щоб гарантувати дотримання прав громадян[6].

Прихильником є відомий вітчизняний науковець О.Батанов. Автор притримується тієї точки зору, згідно з якою місцеве самоврядування – визнані і гарантовані державою природні можливості людини та її асоціацій (територіальних громад) самостійно та під свою відповідальність вирішувати питання місцевого значення в різних сферах суспільного життя, зокрема політичній, економічній, соціальній, культурній, екологічній та ін.[4].

На противагу зазначеному підходу (концепції) Ю. Панейко наводить точку зору, відповідно до якої місцеве самоврядування є децентралізованою державною адміністрацією, що спирається на законодавчі норми і виконується місцевими органами, які ієрархічно не підпорядковуються іншим органам і є самостійними в межах закону і правового порядку [5,с.138–139].

Згідно з українським законодавством, місцеве самоврядування здійснюється безпосередньо громадами або через їх представників. Це означає, що громади мають право самостійно вирішувати питання місцевого значення. Водночас, держава здійснює контроль за діяльністю органів місцевого самоврядування, що є необхідним для забезпечення єдності правового поля. Такий підхід свідчить про прагнення України відповідати європейським стандартам, однак процес трансформації вимагає значних зусиль, як на рівні законодавства, так і на рівні свідомості суспільства [6].

Місцеве самоврядування є ключовим елементом соціально-економічного розвитку, забезпечуючи залучення громади до вирішення питань місцевого значення. Цей механізм дозволяє ефективно розподіляти ресурси, стимулювати економічний розвиток і підвищувати якість життя населення. Територіальні громади формують бюджети за рахунок податків, зборів та інших надходжень, що дає змогу розробляти програми розвитку, модернізувати інфраструктуру й підтримувати підприємництво. Органи місцевого самоврядування сприяють створенню робочих місць, підтримуючи малий і середній бізнес, залучаючи інвестиції та реалізуючи муніципальні проєкти. Завдяки місцевим ініціативам покращуються транспорт, комунальні послуги, освітні й медичні заклади, що сприяє підвищенню рівня життя. Соціальна підтримка також відіграє важливу роль, оскільки місцеве самоврядування допомагає вразливим верствам населення й розвиває соціальні проєкти.

Залучення громади до управління через громадські слухання, бюджети участі та інші інструменти забезпечує прозорість рішень і активізацію населення. Це допомагає зменшувати дисбаланс між регіонами, враховуючи локальні потреби та можливості. Ефективне місцеве самоврядування є основою сталого розвитку держави, створюючи умови для економічної стабільності та соціальної гармонії. Повноваження у сфері соціально-економічного розвитку реалізуються за рішеннями громади й місцевих органів самоврядування, які визначають стратегії діяльності. Основними аспектами децентралізації, як складника модернізаційних процесів, є стратегічне визначення засад передачі повноважень від центру до регіонів, чітке розмежування компетенцій і незалежність громад у прийнятті рішень, формування механізмів розподілу фінансових ресурсів і компетенцій, а також інституційні форми державного контролю за дотриманням законності під час виконання повноважень[7].

Головною рушійною силою процесу консолідації територій та громад є прагнення до підвищення ефективності місцевого самоврядування. Об'єднання зумовлене необхідністю вирішення комплексу соціально-економічних проблем на місцевому рівні, зокрема, підвищення стандартів життя населення,

формування сприятливого інвестиційного клімату та забезпечення комфортного проживання.

Ключову роль у досягненні цих цілей відіграє фінансово спроможна та самостійна система місцевого самоврядування, здатна до активної участі у вирішенні суспільних завдань. Консолідація ресурсів та повноважень дозволяє оптимізувати управління територією, ефективніше використовувати бюджетні кошти та залучати інвестиції[8].

Регіональний розвиток та місцеве самоврядування утворюють нерозривний взаємозв'язок. Саме органи місцевого самоврядування є ключовими суб'єктами реалізації регіональних стратегій, оскільки вони безпосередньо залучені до процесів планування, фінансування та імплементації проектів місцевого розвитку. Враховуючи специфічні потреби та потенціал територій, органи місцевого самоврядування беруть активну участь у розробці регіональних стратегій, стимулюють економічне зростання, реалізують соціальні ініціативи та забезпечують збереження довкілля. Залучення громадян до процесу прийняття рішень на місцевому рівні підвищує довіру до влади та сприяє легітимізації прийнятих рішень. Таким чином, місцеве самоврядування виступає не лише інструментом управління, а й рушійною силою регіонального розвитку, забезпечуючи сталість, прозорість та ефективність у досягненні стратегічних цілей. Синтез зусиль на різних рівнях влади сприяє зменшенню диспропорцій у розвитку регіонів та оптимальному використанню ресурсів[9].

Регіональний розвиток — це процес соціально-економічних, екологічних та культурних змін у межах певного регіону, спрямований на підвищення рівня життя його населення, ефективне використання ресурсів та досягнення збалансованого розвитку. Цей процес охоплює різні аспекти: економічне зростання, покращення інфраструктури, розвиток освіти, культури, екологічну безпеку та інші напрями, які сприяють гармонійному розвитку територій.

Місцеве самоврядування відіграє ключову роль в управлінні регіональним розвитком, забезпечуючи реалізацію політики на місцях, враховуючи особливості територій та потреби громад. Органи місцевого

самоврядування розробляють та впроваджують стратегії соціально-економічного розвитку регіону, визначаючи пріоритети розвитку, залучаючи громади до формування планів і забезпечуючи гармонійний розвиток міських і сільських територій. Важливим аспектом є сприяння економічній активності через залучення інвестицій, створення робочих місць, підтримку підприємництва, встановлення сприятливих податкових умов, розвиток інфраструктури та ініціювання співпраці між бізнесом і громадою. Органи самоврядування відповідають за утримання та модернізацію доріг, освітлення, водопостачання, розвиток соціальної інфраструктури, як-от школи, лікарні та культурні заклади. Вони також представляють інтереси громади перед центральною владою, забезпечуючи захист природних ресурсів, збереження місцевих традицій і культурної спадщини. Однією з важливих функцій місцевого самоврядування є управління фінансами, що дозволяє формувати та розподіляти бюджет, фінансувати пріоритетні проєкти та забезпечувати прозорість витрат через залучення громадськості. Самоврядування активно залучає громадян до прийняття рішень через громадські слухання, ініціативи, петиції, що дозволяє враховувати реальні потреби населення. У контексті децентралізації органи місцевого самоврядування отримують розширені повноваження, що дає змогу оперативно реагувати на виклики, зміцнювати регіональну економіку та розвивати особливості територій. Таким чином, місцеве самоврядування забезпечує сталий розвиток регіонів, створюючи сприятливі умови для життя громадян і розвитку територій.

Отже, місцеве самоврядування є невід'ємною складовою соціально-економічного розвитку, оскільки воно забезпечує ефективне управління територіями, враховуючи їхні унікальні потреби та можливості. Його сутність полягає в тому, що органи самоврядування мають право і спроможність приймати самостійні рішення для покращення якості життя громади, стимулювання економічної активності та розвитку інфраструктури. У контексті регіонального розвитку місцеве самоврядування виступає рушієм змін, що сприяє залученню ресурсів, зміцненню демократичних засад та формуванню

стабільного соціально-економічного середовища, водночас виконуючи функцію посередника між центральною владою та місцевими інтересами.

1.2. Інвестиційна діяльність та політика у системі місцевого управління

Місьцеве самоврядування відіграє ключову роль у забезпеченні економічного розвитку територій, реалізуючи інвестиційні проекти та формуючи ефективну інвестиційну політику. У сучасних умовах глобалізації та децентралізації органи місцевого самоврядування зіштовхуються з викликами, пов'язаними із залученням інвестицій, оптимізацією використання ресурсів та створенням сприятливого інвестиційного клімату. Відповідальне планування, чітко визначені пріоритети та інтеграція інноваційних рішень стають визначальними факторами успішної реалізації стратегічних ініціатив на місцевому рівні.

Інвестиційна діяльність у системі місцевого управління є ключовим інструментом економічного розвитку, що охоплює процеси залучення, управління та ефективного використання капіталу для реалізації проектів, спрямованих на підвищення соціально-економічного рівня територій.

Інвестиційна діяльність органів місцевого самоврядування – це комплекс заходів, спрямованих на залучення фінансових ресурсів для реалізації проектів, які сприяють соціально-економічному розвитку територіальних громад. Це своєрідні інвестиції в майбутнє, які дозволяють покращити якість життя людей, створити нові робочі місця, розвинути інфраструктуру та зробити громади більш привабливими для життя та бізнесу.

Закон України "Про інвестиційну діяльність" (ст. 1) визначає інвестиції як усі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (дохід) або досягається соціальний ефект[10]. "Інвестиція — це спосіб

розміщення капіталу, який має забезпечити збереження або зростання суми капіталу", — визначають американські економісти Л. Гітман і М. Джонк у монографії "Основи інвестування"[11]. У найбільш загальному вигляді інвестиції розуміються як вкладення капіталу з метою його збільшення в майбутньому. Такий підхід до визначення поняття "інвестиції" панує як у європейської, так і в американській методології.

З поняттям "інвестиції" тісно пов'язане й визначення "інвестиційна діяльність". Терміну "інвестиційна діяльність" можна дати широке й вузьке визначення. У широкому значенні інвестиційна діяльність — це діяльність, пов'язана із вкладенням коштів у об'єкти інвестування з метою одержання прибутку[11].

Інвестиційна діяльність — це сукупність дій, пов'язаних із вкладенням капіталу з метою отримання прибутку або досягнення іншого економічного чи соціального ефекту. Вона включає процеси планування, фінансування, реалізації та управління інвестиційними проектами, а також оцінку їхньої ефективності. Основними суб'єктами інвестиційної діяльності є інвестори, які вкладають власні, позикові чи залучені кошти, та об'єкти інвестування, які можуть охоплювати матеріальні й нематеріальні активи, такі як нерухомість, виробниче обладнання, інноваційні проекти, акції, облігації чи інші фінансові інструменти. Інвестиційна діяльність відіграє важливу роль у забезпеченні економічного зростання, розвитку підприємств і підвищенні конкурентоспроможності національної економіки.

Інвестиційна діяльність передбачає втілення інвестиційних проектів та здійснення операцій з різними видами активів, включаючи корпоративні права, майно та інтелектуальну власність[12].

Інвестиційна діяльність, аби бути ефективною та сприяти стабільному розвитку, потребує комплексного підходу, що охоплює не лише інвестиційну політику, а й інші сфери державного регулювання. Зокрема, особливої уваги набуває інтеграція інвестиційних процесів з політикою сталого розвитку. Яскравим прикладом такого інтегрування є розвиток «зеленого» фінансування,

який передбачає розробку та впровадження спеціальних стратегій, що стимулюватимуть інвесторів до фінансування екологічно чистих проектів та переходу до «зеленої» економіки[13].

Інвестиційна діяльність, як суспільна за своєю природою, підлягає державному регулюванню. Держава, беручи на себе відповідальність за забезпечення публічних інтересів, застосовує різноманітні адміністративно-правові механізми для упорядкування інвестиційної діяльності, стимулювання інвестиційної активності та захисту прав інвесторів. Мета такого регулювання полягає у створенні сприятливого інвестиційного клімату, який би забезпечував стабільність та передбачуваність інвестиційного процесу, а також мінімізував ризики для інвесторів[14].

Інвестиційна політика органів місцевого самоврядування – це комплекс заходів, спрямованих на стимулювання інвестиційної активності на території відповідної громади для забезпечення сталого економічного, соціального та інфраструктурного розвитку.

Основна мета інвестиційної політики ОМС – створення сприятливого середовища для залучення інвесторів, розвитку місцевого бізнесу та підвищення якості життя населення. Завдання інвестиційної політики органів місцевого самоврядування спрямовані на забезпечення сталого економічного розвитку території, підвищення якості життя населення та ефективне використання місцевих ресурсів. Основними завданнями є:

1. формування сприятливого інвестиційного середовища – створення умов для залучення інвестицій шляхом вдосконалення законодавчої бази, забезпечення прозорості процедур та зниження адміністративних бар'єрів;

2. активна робота з потенційними інвесторами, презентація інвестиційного потенціалу території, організація форумів, виставок та інших заходів;

3. розвиток інфраструктури – забезпечення сучасної транспортної, енергетичної, комунальної та соціальної інфраструктури для залучення інвесторів і реалізації проектів;

4. підтримка місцевого бізнесу, стимулювання розвитку підприємництва, сприяння у доступі до фінансування та технологій, створення партнерств між бізнесом та місцевою владою;

5. оптимізація використання ресурсів, а саме раціональне управління природними, земельними та іншими ресурсами для їх ефективного використання у інвестиційних проектах;

6. підвищення зайнятості населення – сприяння створенню нових робочих місць шляхом реалізації інвестиційних проектів, що підтримують різні сектори економіки;

7. залучення міжнародної допомоги та партнерства (використання грантів, субсидій та кредитів міжнародних організацій для реалізації масштабних проектів);

8. моніторинг та оцінка ефективності, контроль за реалізацією інвестиційних проектів, аналіз їх впливу на економіку регіону та коригування політики за необхідності.

Ці завдання формують основу стратегічного управління інвестиційною діяльністю на місцевому рівні, сприяючи сталому розвитку та підвищенню конкурентоспроможності регіону.

Формування інвестиційної політики базується на принципах системності, пріоритетності, ефективності, прозорості, стабільності, інноваційності, соціальної орієнтованості, раціонального використання ресурсів та екологічної відповідальності, що забезпечує сталий розвиток та конкурентоспроможність території.

Принципи формування інвестиційної політики є основою для ефективного планування, реалізації та управління інвестиційною діяльністю, що сприяє досягненню стратегічних цілей розвитку. Принцип системності передбачає врахування всіх аспектів соціально-економічного розвитку, забезпечуючи комплексний підхід до планування та реалізації заходів. Принцип пріоритетності акцентує увагу на розвитку найбільш значущих галузей та проектів, які забезпечують максимальний економічний, соціальний чи

екологічний ефект. Принцип ефективності означає, що кожен інвестиційний проект має мати чітке економічне або соціальне обґрунтування та забезпечувати найвищу віддачу від вкладених ресурсів. Прозорість створює відкриті умови для залучення інвесторів, забезпечуючи доступ до інформації про процедури, ресурси та можливості регіону. Стабільність гарантує довгострокову прогнозованість інвестиційного клімату, включаючи законодавчу базу та умови ведення бізнесу. Державне партнерство стимулює співпрацю між державними, місцевими та приватними суб'єктами через механізми державно-приватного партнерства (ДПП). Соціальна орієнтованість спрямована на покращення якості життя населення, створення нових робочих місць та розвиток соціальної інфраструктури. Інноваційність заохочує впровадження новітніх технологій, інноваційних рішень та модернізацію виробничих процесів. Рациональне використання ресурсів забезпечує ефективне управління природними, фінансовими, людськими та іншими ресурсами для досягнення сталого розвитку, тоді як екологічна відповідальність враховує екологічні аспекти у плануванні та реалізації проектів, спрямованих на збереження навколишнього середовища.

Дотримання цих принципів дозволяє сформувати збалансовану інвестиційну стратегію, спрямовану на довгостроковий розвиток та підвищення конкурентоспроможності території.

Розробка стратегії розвитку території передбачає визначення пріоритетних галузей для інвестування, таких як промисловість, інфраструктура, туризм, енергетика тощо. Формування сприятливого інвестиційного клімату включає зниження адміністративних бар'єрів, спрощення процедур отримання дозволів і ліцензій, а також забезпечення прозорості у відносинах з інвесторами. Інформаційна підтримка інвесторів здійснюється через створення інформаційних ресурсів про потенційні проекти, наявну інфраструктуру, вільні земельні ділянки, демографічний та економічний потенціал регіону. Фінансова підтримка передбачає впровадження механізмів співфінансування проектів, податкових пільг, грантів або субсидій для

стимулювання інвесторів. Розвиток партнерства базується на залученні приватних інвестицій через механізми державно-приватного партнерства або співпраці з міжнародними організаціями та донорами. Ефективна інвестиційна політика ОМС сприяє залученню капіталу, створенню нових робочих місць, модернізації інфраструктури, розвитку соціальної сфери та зростанню доходів місцевих бюджетів, що забезпечує комплексний розвиток території.

На жаль, до сьогодні не існує чіткої концепції місцевого розвитку щодо залучення інвестицій в економіко-соціальний розвиток на рівні територіальної громади. В умовах адміністративно-територіальної реформи, наріжним каменем якої є надання органам місцевого самоврядування більш широких повноважень, де економічний компонент стає вирішальним. Державна політика залучення інвестицій до територіальної громади стає одним із вагомих чинників розвитку місцевого самоврядування в цілому.

Місцеве самоврядування є одним із визначальних елементів демократичного устрою країни, сутність якого полягає в гарантованому державою праві територіальним громадам та їх представницьким органам самостійно вирішувати під свою відповідальність питання місцевого значення, діючи в межах Конституції та законів України. Становлення і розвиток органів державного управління та органів місцевого самоврядування є одним з найважливіших напрямів будівництва демократичної держави, утворення громадського суспільства.

Роль місцевої влади в процесі залучення інвестицій повинна зводитися до виконання таких функцій:

1. формування привабливого для інвестора іміджу територіальної громади;
2. створення сприятливих умов для надходжень та ефективної реалізації інвестицій;
3. створення ефективних каналів для поширення інформації про інвестиційний потенціал відповідної території;

4. посередництво в налагодженні контактів та співпраці між представниками місцевого бізнесу і потенційними інвесторами. Залучення інвестицій на місцевий рівень є показником стабільності й успішності соціально-економічного розвитку певної територіальної громади. Найважливішою умовою практичного втілення муніципальної політики у сфері інвестицій є створення дієвого механізму її реалізації. На жаль, дане завдання в нашій країні вирішується поки з величезною працею[15].

Органи місцевого самоврядування грають ключову роль у державній політиці економічного розвитку регіонів. Вони представляють інтереси місцевого населення та забезпечують розвиток регіонів у відповідності з потребами та особливостями конкретного територіального громадського утворення. Певні ключові функції органів місцевого самоврядування в цьому процесі наведено в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Функції органів місцевого самоврядування в реалізації регіональної економічної політики

Функція	Характеристика
Розробка та впровадження стратегій розвитку	Органи місцевого самоврядування виконують ключову роль у формуванні та реалізації стратегій економічного зростання регіонів. До їхніх обов'язків належить розробка детальних планів розвитку, залучення інвестицій, підтримка підприємництва та стимулювання інноваційних процесів.
Залучення інвестицій	Органи місцевого самоврядування відіграють проактивну роль у залученні інвестицій, активно формуючи привабливе інвестиційне середовище, надаючи всебічну підтримку бізнесу та розвиваючи необхідну інфраструктуру.
Створення умов для підприємництва	Органи місцевого самоврядування надають всебічну підтримку підприємцям, сприяючи створенню нових бізнесів шляхом спрощення процедур реєстрації, надання фінансової допомоги та створення сприятливого бізнес-клімату.
Координація дій на місцевому рівні	Органи місцевого самоврядування є своєрідним координаційним центром на місцевому рівні, який об'єднує зусилля різних служб та агентств для ефективного реагування на кризові ситуації. Саме вони забезпечують узгодженість дій, розподіл ресурсів та координацію виконання завдань, що дозволяє оперативно вирішувати проблеми та мінімізувати негативні наслідки криз.

Продовження табл. 1.1

Розвиток соціальної інфраструктури	Органи місцевого самоврядування забезпечують розвиток такої соціальної інфраструктури, як освіта, охорона здоров'я, культура та спорт, що є важливим фактором для привертання мешканців та бізнесу до регіону
Реагування на потреби населення	Місцеві органи влади краще розуміють потреби та проблеми місцевого населення, тому вони можуть бути більш гнучкими та ефективними у вирішенні таких кризових ситуацій, як надання допомоги постраждалим, організація евакуації, забезпечення медичної допомоги тощо
Управління природними ресурсами	Органи місцевого самоврядування відповідають за управління природними ресурсами регіону, зокрема земельними та природними ресурсами, з метою забезпечення сталого розвитку та збереження навколишнього середовища
Мобілізація місцевих ресурсів	Місцеві органи влади можуть мобілізувати місцеві ресурси, включаючи людські, матеріальні та фінансові, для відновлення інфраструктури та надання допомоги потерпілим внаслідок конфлікту
Співпраця з міжнародними та громадськими організаціями	Органи місцевого самоврядування співпрацює з міжнародними та громадськими організаціями для отримання допомоги, технічної підтримки та обміну досвідом у вирішенні кризових ситуацій.

Джерело: [16].

У сучасних умовах воєнного стану місцеве самоврядування відіграє ключову роль у формуванні державної економічної політики для розвитку регіонів. Саме на цьому рівні зосереджені практичні знання, ресурси та інструменти, які є критично важливими для оперативного відновлення економічної активності та забезпечення стабільності регіонів у період кризових викликів. Перспективи для подальших досліджень у цьому напрямі можуть включати розробку нових моделей співпраці між центральною та місцевою владою. Зокрема, це стосується створення більш дієвих механізмів обміну інформацією, посилення координації спільних дій, а також забезпечення ефективної комунікації на всіх рівнях управління. Крім того, важливим кроком може стати розширення автономії місцевих органів влади, збільшення їхніх повноважень у сфері вирішення актуальних локальних проблем, що дозволить

підвищити їхню здатність реагувати на виклики та сприяти економічному розвитку громад[16].

Отже, інвестиційна діяльність у системі місцевого управління виступає важливим чинником забезпечення економічного зростання, залучення ресурсів та створення умов для розвитку територій. Інвестиційна політика органів місцевого самоврядування спрямована на формування сприятливого інвестиційного клімату, підтримку підприємництва, розвиток інфраструктури та покращення якості життя громади. Реалізація завдань цієї політики, серед яких залучення інвесторів, оптимізація використання місцевих ресурсів, створення нових робочих місць та забезпечення сталого розвитку, базується на таких принципах, як системність, пріоритетність, ефективність, прозорість, стабільність, інноваційність та екологічна відповідальність. Збалансований підхід до планування та впровадження інвестиційної діяльності в ОМС сприяє довгостроковому розвитку регіонів, підвищенню їхньої конкурентоспроможності та соціально-економічної стабільності.

РОЗДІЛ 2.

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

2.1. Аналіз стратегічних цілей в процесі залучення інвестицій територіальними громадами

Збалансований підхід до формування інвестиційної картини конкретного об'єкта необхідний для того, щоб залучити інвестиції та забезпечити правильне і раціональне використання цих інвестицій у майбутньому. Важливим кроком у цьому процесі є визначення стратегічних пріоритетів, які дають змогу визначити найбільш перспективні сфери для залучення інвестицій, шляхи покращення існуючої інвестиційної привабливості або підґрунтя для залучення інвестицій.

Як країна, що розвивається, Україна підходить до процесу залучення інвестицій комплексно, що проявляється у підготовці ключових стратегічних документів на національному, регіональному та місцевому рівнях. Таким чином, на всіх рівнях влади можна розробити стратегічні пріоритети, які включають як національні, так і регіональні особливості, що є важливими для розвитку місцевих громад. На регіональному рівні розроблено Державну стратегію регіонального розвитку до 2027 року.

Важливою метою в інвестиційному процесі є досягнення мети підвищення конкурентоспроможності регіону та громад. Це пов'язано з тим, що розвинений регіон є основним фактором, який привертає увагу інвесторів та спонукає їх вкладати кошти в той чи інший регіон. Що стосується завдань стратегії, то з 431 завдання, передбачених стратегією для її реалізації, 30 стосуються процесу залучення інвестицій, що становить приблизно 7% від усіх завдань. Хоча ця стратегія регіонального розвитку є комплексною, кількість таких завдань, пов'язаних з інвестиціями, є значною[17].

Важливим фактором у визначенні стратегічних пріоритетів для залучення інвестицій є аналіз регіональних стратегій. Для дослідження було обрано дев'ять стратегій громад Київської області (Богуславська[18], Васильківська[19], Кагарлицька[20], Козинська [21], Миронівська[22], Обухівська[23], Ржищівська[24], Українська[25], Феодосіївська[26]), стратегії цих громад були розроблені на період з 2023 по 2024 рік. Тобто вони враховують ситуацію повномасштабної війни і є найбільш адекватними. Крім того, проаналізовані стратегії належать до різних типів громад - міських, селищних та сільських - і для кожного типу об'єднаної територіальної громади можна сформулювати перелік стратегічних пріоритетів. Основним способом ідентифікації стратегічних та операційних цілей, пов'язаних з інвестиційною діяльністю, є визначення того, чи включають вони базові поняття, такі як інвестиції, інвестиційний клімат, інвестиційний розвиток та підтримка МСП.

Кожна громада ставить перед собою власні стратегічні цілі, які стають основою для подальшого її розвитку та визначають основний напрямок його діяльності. Тому кожна з 9 громад мала перелік стратегічних цілей, що складався з двох-чотирьох цілей. Всього існує 45 стратегічних цілей, з яких 15, або кожна третя стратегічна ціль, спрямовані на створення інвестиційної привабливості муніципалітету, залучення інвестицій, підтримку та сприяння розвитку існуючих підприємств (рис.2.1).

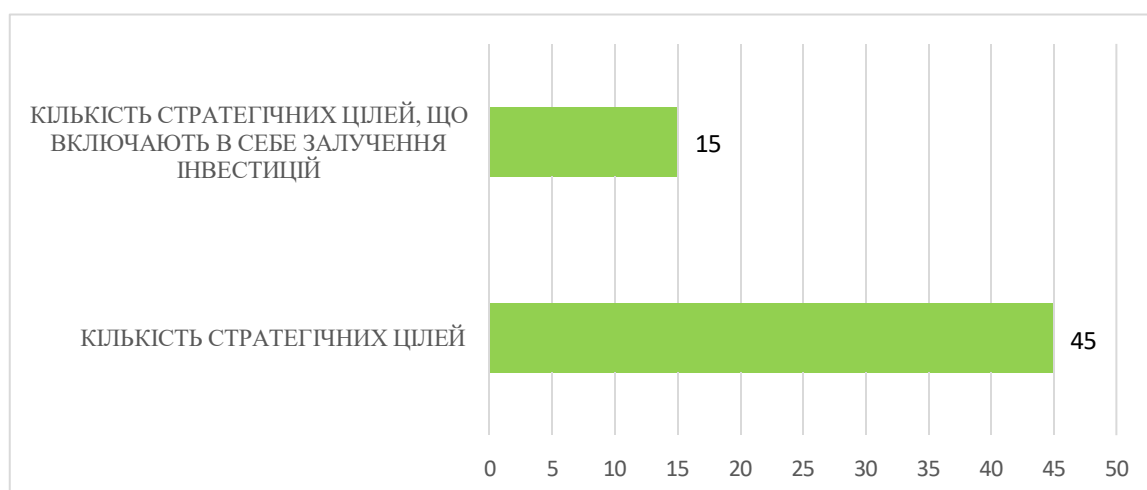

Рис. 2.1. Аналіз розподілу стратегічних цілей громад за їх напрямками
Джерело: стратегії громад Київської області

Дещо інша ситуація з оперативними цілями: лише 23 із 108 оперативних цілей, пов'язаних з інвестиційною діяльністю, складають одну п'яту від загальної кількості, але ця кількість все одно є значною (рис. 2.2).

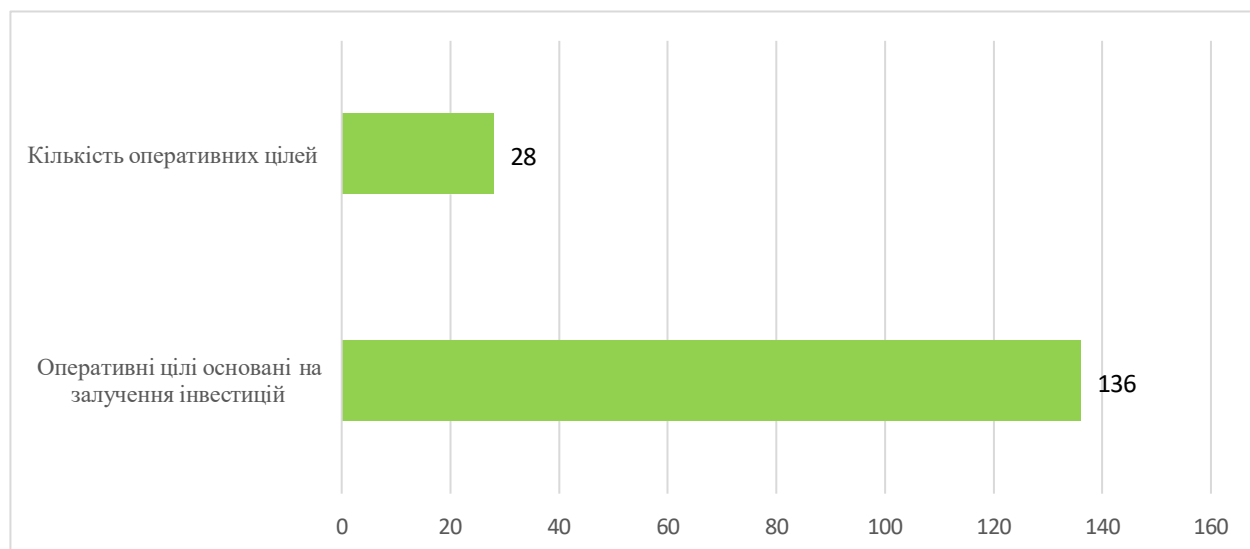

Рис. 2.2. Аналіз розподілу оперативних цілей громад за їх напрямками

Джерело: стратегії громад Київської області

Використовуючи сильні сторони та можливості, можна скласти перелік найбільш перспективних галузей та напрямків розвитку, використовуючи найбільш сприятливі внутрішні та зовнішні чинники та визначивши найкращі шляхи покращення стану Київської області. Порівняльні переваги такі (табл.2.1):

- Вигідне транспортне сполучення та регіональне співробітництво: розташування Київської області дозволяє розвивати регіональне співробітництво між сусідніми областями Житомирської, Вінницької, Чернігівської, Полтавської та Черкаської, що призводить до розвитку більш розвинених галузей промисловості в сусідніх країнах та впровадження їх досвіду, що в свою чергу впливає на розвиток громад.

- Ресурсний потенціал + міжрегіональне співробітництво: значна сировинна база Київської області дає змогу залучати як виробників, так і переробні підприємства з сусідніх областей.

– Сприятливий клімат + заходи щодо підвищення інвестиційної привабливості: географічні та кліматичні умови громад дають їм конкурентні переваги у створенні умов для залучення інвесторів порівняно з іншими громадами.

Таблиця 2.1

Порівняльні переваги Київської області

Порівняльні переваги		Можливості					
		удосконалення законодавства	реалізація цільових державних програм	кооперація між регіонами	поліпшення транспортної інфраструктури	заходи підвищення інвестиційної привабливості	залучення молоді в високорентабельні галузі
Сильні сторони	вигідне транспортне розташування			+			
	ресурсний потенціал			+			
	сприятливий клімат					+	
	великі лісові масиви			+			
	місця та ділянки для залучення інвестицій					+	
	науковий та освітній потенціал						+
	наявність цифрової						+
	енергоефективність		+				
	реалізована реформа децентралізації	+			+		

Джерело: власне дослідження

– Великі лісові території + регіональне співробітництво: існування великої території, вкритої лісами з різними породами дерев, може зацікавити деревообробні компанії з сусідніх регіонів.

– Місця та локації для залучення інвестицій + Заходи щодо підвищення інвестиційної привабливості: проведення інформаційної кампанії з висвітлення місць та локацій для інвестицій може мати значний якісний вплив на процес підвищення інвестиційної привабливості громади.

– Науково-освітній потенціал + залучення молоді до високоприбуткових галузей: створення кадрової бази на базі місцевих університетів дає змогу

забезпечити кандидатів на повну зайнятість на роботу у високоприбуткових галузях.

- Наявність цифрової інфраструктури + участь молоді в прибуткових галузях: доступ до Інтернету та сучасних технологій збільшує участь молоді в прибуткових галузях та їх здатність процвітати. Це закладає основу для ефективної організації роботи.

- Енергоефективність + Реалізація цільових державних програм: досягнення енергоефективності стало можливим завдяки наявності програм забезпечення сталості критичної інфраструктури та впровадження та використання альтернативних джерел енергії.

- Реалізація реформи децентралізації + вдосконалення законодавства: реалізація реформи децентралізації у поєднанні з постійним вдосконаленням законодавства покращить інвестиційний імідж громад і регіону в цілому.

Щодо викликів Київської області, на основі слабких сторін (внутрішні фактори) та можливостей (зовнішні фактори), можна скласти перелік проблемних проблем та їх подальше подолання (табл. 2.2):

- Відсутність виробництва з доданою вартістю + регіональні співробітництво: регіональне співробітництво дозволить зміцнити місцеві виробничі потужності та створити умови для розвитку галузей промисловості з доданою вартістю.

- Низький рівень інновацій + цільова реалізація національних програм: недостатній рівень інновацій компенсується впровадженням національних програм, зокрема Міністерством цифрової трансформації України, яке сприяє інноваційному розвитку громад.

- Локалізація інвестицій + заходи щодо підвищення інвестиційної привабливості: завдяки інвестиційним форумам та інформаційним кампаніям, що висвітлюють перспективи інших громад, вдається знизити ступінь локалізації інвестицій.

- Регіональний дисбаланс розвитку громад + удосконалення законодавства: удосконалити державні регуляторні елементи, щоб дозволити

регіональним центрам зосередитися на власному розвитку, аби не відкидати будь-які ініціативи чи перспективні напрямки розвитку. Це дозволяє уникнути ситуації штучного створення дисбалансів.

Таблиця 2.2

Виклики Київської області

Виклики		Можливості					
		удосконалення законодавства	реалізація цільових державних програм	кооперація між регіонами	поліпшення транспортної інфраструктури	заходи підвищення інвестиційної привабливості	залучення молоді в високорентабельні галузі
Слабкі сторони	відсутність виробництва з доданою вартістю			+			
	низький рівень інновацій		+				
	локалізація інвестицій					+	
	територіальна диспропорція розвитку громад	+					
	недостатній рівень розвитку транспортної та комунальної інфраструктури				+		
	відтік молоді						+
	концентрація сільського господарства		+				
	апатичність бізнесу						+

Джерело: власне дослідження

– Недостатній рівень розвитку транспортної та громадської інфраструктури + Поліпшення транспортної інфраструктури: низька якість доріг та зношеність громадської інфраструктури в Україні є основною проблемою протягом багатьох років. Відповіддю на цю слабкість можуть бути капітальні інвестиції в транспортну інфраструктуру, що є дешевшим і якіснішим підходом до розвитку інфраструктури.

– Міграція молоді + працевлаштування молоді у високоприбуткових галузях: запобігати міграції молоді з громади, забезпечуючи високий рівень життя, а головне – стабільну, добре оплачувану роботу.

– Інтенсифікація сільського господарства + Впровадження цільових національних програм: національні програми підтримки малих і середніх сільськогосподарських підприємств можуть бути опорою та ключовим механізмом впливу на інтенсифікацію сільського господарства навколо ферм.

– Ділова апатія + залучення молоді до прибуткових галузей: щоб подолати бізнес-апатію та небажання брати участь у суспільному житті, потрібно залучати до економіки молодих людей з більшими амбіціями та ідеями. Це безпосередньо впливає на соціальну діяльність компаній та активність бізнесу.

Ризик є одним із найважливіших аналізованих факторів, оскільки він дозволяє аналізувати найбільш негативні сценарії, які є комбінацією внутрішніх і зовнішніх негативних факторів. Усвідомлення цих потенційних ризиків дозволяє уникнути небажаних впливів і наслідків (табл. 2.3):

– Відсутність виробництва з доданою вартістю + відтік іноземного капіталу: у більшості випадків іноземні інвестиції зацікавлені у підприємствах, які приносять значний прибуток. Таким чином, відсутність виробництва з доданою вартістю під час інвестування може сприяти відтоку інвесторів з регіону та громад.

– Низький рівень інновацій + посилення нерівномірних інвестиційних потоків: інновації зосереджені у великих містах і повільно поширюються в інші території, що посилює нерівномірні інвестиційні потоки та негативно впливає на інвестиційний процес.

– Локалізація інвестицій + посилення нерівномірності інвестиційних потоків: як і в попередньому випадку, концентрація інвестицій у великих містах уповільнює розширення інвестиційних потоків на території Київської області.

– Регіональна нерівність у розвитку громади + неконтрольована міграція: люди покидають малі, нерозвинені та безперспективні громади в пошуках вищого рівня життя, що збільшує нерівність у розвитку громад.

Таблиця 2.3

Ризики Київської області

Ризики		Загрози					
		продовження повномасштабної війни	зростання ставок кредитів	відтік іноземних капіталів	посилення нерівномірних інвестиційних впливів	зростання тарифів на енергоносії	неконтрольована міграція
Слабкі сторони	відсутність виробництва з доданою вартістю			+			
	низький рівень інновацій				+		
	локалізація інвестицій				+		
	територіальна диспропорція розвитку громад						+
	недостатній рівень розвитку транспортної та комунальної інфраструктури	+					
	відтік молоді						+
	концентрація сільського господарства				+		
	апатичність бізнесу		+			+	

Джерело: власне дослідження

– Недостатній рівень розвитку транспорту та громадської інфраструктури + продовження повномасштабної війни: з продовженням війни країна втрачає всі вільні бюджетні кошти для підтримки своєї обороноздатності та не має коштів для покращення транспорту та громадська інфраструктура.

– Молодіжна міграція + неконтрольована міграція: неконтрольована міграція лише сприяє відтоку молоді. Це тому, що молодим людям набагато легше адаптуватися до нових умов життя та асимілюватися в інших країнах.

– Концентрація сільського господарства + інтенсифікація нерівномірного надходження інвестицій: оскільки сільське господарство є основним сектором української економіки, концентрація в олігархічних структурах негативно впливає на привабливість інвестицій та спотворює інвестиційні потоки

– Апатичність бізнесу + підвищення ставок за кредитами + підвищення цін на енергоносії: байдужість підприємств дедалі більше зростатиме якщо їм необхідно акцентувати увагу на погіршенні умов ведення підприємницької діяльності.

Протидія в умовах області та громад виступає як механізм нівелювання негативних зовнішніх факторів, які не залежать від області та громад тими сильними сторонами, які наявні на місці (позитивними внутрішніми факторами). До протидії можна віднести (табл. 2.4):

Таблиця 2.4

Протидія Київської області

Протидія		Загрози					
		продовження повномасштабної війни	зростання ставок кредитів	відтік іноземних капіталів	посилення нерівномірних інвестиційних впливань	зростання тарифів на енергоносії	неконтрольована міграція
Сильні сторони	вигідне транспортне розташування				+		
	ресурсний потенціал				+		
	сприятливий клімат					+	
	великі лісові масиви					+	
	місця та ділянки для залучення інвестицій				+		
	науковий та освітній потенціал						+
	наявність цифрової інфраструктури		+				
	енергоефективність			+		+	
	реалізована реформа децентралізації	+					

Джерело: власне дослідження

– Сприятливі транспортні умови + посилення незбалансованих інвестиційних потоків: місцеві логістичні переваги полегшують доступ через область і зменшують незбалансовані інвестиційні потоки. Необхідно інвестувати в громади подалі від великих міст.

– Ресурсний потенціал + посилення незбалансованих інвестиційних надходжень: регіон в цілому має різні види ресурсів, які служать основою для нормалізації інвестиційних потоків у регіоні та залучення інвестицій до всіх громад у регіоні.

– Сприятливий клімат + зростання рахунків за електроенергію: м'які зими та менш жарке літо дозволяють краще пережити ці періоди з меншими витратами на енергію.

– Великі лісисті території + зростання цін на енергоносії: лісисті території можуть стати основою для видобутку додаткових паливних ресурсів, зменшуючи вплив традиційних паливних ресурсів і зростання цін в регіонах та громадах, особливо в сільській місцевості. .

– Місця та ділянки, які залучають інвестиції + Посилення нерівномірних інвестиційних потоків: інформатизація та відкритий доступ до інвестиційно-привабливих регіонів можуть залучити або збільшити існуючі інвестиції

– Потенціал у науці та освіті + Неконтрольована міграція: створення умов для набуття навичок та отримання знань і застосування їх для пошуку високооплачуваної роботи в майбутньому може допомогти стримати неконтрольовану міграцію.

– Наявність цифрової інфраструктури + вищі кредитні ставки + відтік іноземного капіталу: цифрова інфраструктура є ключовим фактором підвищення кредитних ставок і відтоку іноземного капіталу, оскільки цифрові рішення допомагають банкам отримати доступ до інших іноземних банків і знайти нових інвесторів. Це може боротися з відтоком капіталу .

– Енергоефективність + підвищення цін на енергоносії: економне використання енергії може бути вирішенням проблеми постійного зростання цін на енергоносії.

– Реалізація реформ децентралізації + продовження повномасштабної війни: місцеві громади об'єдналися для збору коштів та підтримки місцевого життя під час великої повномасштабної війни.

Враховуючи результати повного аналізу, можна виділити кілька перспективних напрямків внутрішнього та зовнішнього інвестування, спрямованих на розвиток громад та регіону в цілому. Умовно їх можна поділити на чотири напрямки: ресурси, інфраструктура, суспільство та інновації.

1. Ресурсна орієнтація базується на багатих родовищах корисних копалин, величезних лісових масивах та великих сільськогосподарських угіддях Київської області. Як наслідок, цей напрям може забезпечити приплив інвестицій у видобувну, обробну, деревообробну та сільське господарства.

2. Інфраструктурний напрямок спрямований на використання вигідного географічного розташування Київської області та наявної дорожньо-транспортної інфраструктури, що є основою для розвитку логістичної галузі та інших умов для залучення інвестицій.

3. Соціальна спрямованість на створення умов для отримання практичної та справді необхідної освіти та подальшого залучення молодих кваліфікованих працівників у всі сектори

4. Інноваційна орієнтація: цифрова інфраструктура, наявність IT-інфраструктури, високошвидкісного підключення до Інтернету та великої кількості робочої сили дозволять розвивати всі галузі, пов'язані з IT-сектором та забезпечують основу для залучення інвестицій.

Аналіз стратегії розвитку громад Київської області дозволяє сформулювати перелік пріоритетних сфер залучення інвестицій. Такі напрями дозволяють врахувати конкретні умови існування громад на території Київської області, а також соціокультурні, політичні та зовнішні умови. Серед стратегічних пріоритетів залучення інвестицій – розширення інфраструктури, посилення підтримки малого та середнього бізнесу, утримання робочої сили в громадах, розвиток цифрової інфраструктури. Запропоновані конкретні цілі та зусилля

щодо підвищення інвестиційної привабливості громад дозволять значно покращити їх економічний стан та забезпечити довгострокове зростання та розвиток.

2.2. Оцінка інвестиційного клімату в громадах: ключові показники і тенденції на прикладі Васильківської територіальної громади

Інвестиційний клімат громад є визначальним чинником їх економічного зростання, залучення капіталу та підвищення конкурентоспроможності. Сприятливі умови для інвесторів формуються за рахунок якісної інфраструктури, доступності ресурсів, прозорості адміністративних процесів та підтримки бізнесу на всіх етапах його діяльності. Ефективна інвестиційна політика громади спрямована на розвиток традиційних економічних секторів, впровадження інновацій, модернізацію виробничих потужностей та створення комфортного середовища для підприємців. Успішна реалізація цих заходів забезпечує не лише притік капіталу, але й сприяє створенню нових робочих місць, зростанню доходів місцевого бюджету та покращенню якості життя мешканців громади.

Розглянемо ключові показники і тенденції інвестиційного клімату на прикладі Васильківської територіальної громади.

Васильківська громада Обухівського району Київської області включає в себе місто Васильків - адміністративний центр, і 19 сіл: Барахти, Безп'ятне, Велика Бугаївка, Велика Вільшанка, Заріччя, Застугна, Здорівка, Зозулі, Кодаки, Кулібаба, Луб'янка, Митниця, Погреби, Тростинка, Червоне (кол. Застугнянська с/р), Червоне (кол. Шевченківська с/р), Червоне Поле, Шевченківка та Яцьки[27]. Відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 12 червня 2020 р. № 715-р. «Про визначення адміністративних центрів та затвердження територій територіальних громад Київської області» Васильківська міська територіальна громада з центром в м. Васильків створена

шляхом об'єднання 13 рад[28]. Чисельність наявного населення станом на 2021 рік складала 45 406 осіб[29], площа громади — 356,97 км².

Розташування громади неподалік міста Київ є інвестиційно привабливим для інвесторів. Створені спеціальні умови, які сприяють полегшенню та спрощенню процедури інвестування в Київській області, а саме податкові пільги залежно від виду діяльності та обсягу інвестицій, надання інвесторам адміністративної підтримки на всіх етапах реалізації інвестиційних проєктів, надання земельних ділянок та нерухомості для реалізації інвестиційних проєктів, а також інфраструктурна підтримка.

Васильківська громада має значний економічний потенціал завдяки своєму географічному положенню, близькості до столиці та природним ресурсам.

За 9 місяців 2024 року до загального та спеціального фондів бюджету Васильківської міської територіальної громади надійшло доходів (без урахування трансфертів) у сумі 387 834,2 тис. грн., у тому числі: до загального фонду - 371 675,1 тис.грн., до спеціального фонду – 16 159,1 тис.грн.

Офіційні трансфerti до загального фонду бюджету громади надійшли в обсязі 117 398,5 тис. грн., в т. ч.: з державного бюджету у сумі – 88 801,0 тис.грн., з місцевих бюджетів у сумі - 28 597,5 тис.грн.

Одним з основних джерел надходжень до загального фонду бюджету Васильківської міської територіальної громади є податок на доходи фізичних осіб. За звітний період отримано 183 978,1 тис.грн. даного податку.

Основна сума видатків загального фонду бюджету громади припадає на заробітну плату з нарахуваннями, яка за 9 місяців 2024 року склала 242 434,0 тис. грн. і становить 66,8 % загальної суми видатків, харчування учнів у школах громади, дітей в дошкільних закладах освіти – 2 573,1 тис. грн. (0,7 % загальної суми видатків), оплату комунальних послуг та енергоносіїв – 35 113,5 тис. грн. (9,7 % загальної суми видатків).

Видатки на реалізацію соціальних Програм для населення

Васильківської міської територіальної громади за 9 місяців 2024 року становлять 6 771,3 тис. грн. (1,9 % до загальної суми видатків).

Сільське господарство громади може стати основою для інвестицій завдяки родючим ґрунтам і сприятливому клімату, однак його розвиток гальмується через використання застарілих агротехнологій, недостатню механізацію та обмежений доступ до сучасних систем зрошення і переробки. Промисловість громади має перспективи у легкій та харчовій та будівельних галузях (табл. 2.5), проте низький рівень інвестицій у модернізацію підприємств і відсутність автоматизованих процесів обмежують її конкурентоспроможність.

Таблиця 2.5

Кількість промислових підприємств у Васильківській громаді

Галузева структура промисловості по видах економічної діяльності	Питома вага, %
Промисловість	100,0%
Харчова та переробна	39,0%
Машинобудування та ремонт обладнання	8,9 %
Легка промисловість	11,6%
Будівельні матеріали та устаткування	31,4%
Хімічна промисловість	1,0 %
Деревообробка	0,3 %
Виробництво теплової енергії та питної води	7,8 %

Джерело: [19]

Військова агресія росії негативно вплинула на промисловий сектор Васильківської міської територіальної громади. На початку військової агресії через порушення транспортних шляхів, логістики, проблем з кадрами, нестабільного енергопостачання і втім здорожчання собівартості продукції, більшість промислових підприємств певний час працювало на 5-10 % від

потужності, «на склад» або лише на реалізацію попередньо виготовленого товару.

Малий і середній бізнес є важливим економічним сектором, однак його розширення ускладнюється браком підтримки з боку місцевої влади, обмеженим доступом до фінансових ресурсів і відсутністю освітніх програм для підприємців. Туристична сфера громади має потенціал, зокрема у зеленому й культурно-історичному туризмі, але його реалізація стримується через відсутність інфраструктури й недостатню промоцію регіону. Хоча транспортна інфраструктура виглядає перспективною завдяки близькості до Києва, проблеми зі станом доріг і обмежений громадський транспорт створюють бар'єри для логістики. У підсумку, рівень економічного розвитку громади наразі є середнім, що відображається на інвестиційному кліматі.

Оцінка інноваційної сфери Васильківської громади є важливим етапом для визначення її інвестиційної привабливості. Інноваційний потенціал громади безпосередньо впливає на її здатність залучати інвестиції, створювати нові робочі місця та забезпечувати сталий розвиток.

У Васильківській громаді відсутня критична маса інноваційних проєктів. Лише окремі підприємства та приватні ініціативи використовують сучасні технології. Наприклад, використання енергоефективних рішень у теплицях або автоматизація у деревообробній галузі – це радше поодинокі випадки, які не змінюють загальної картини. Більшість підприємств громади зосереджені на традиційних секторах економіки без значних інвестицій у нові технології чи інноваційні продукти. Підприємства громади здебільшого працюють на обладнанні, яке не відповідає сучасним стандартам продуктивності та енергоефективності. Рівень наукового і кадрового потенціалу Васильківської громади є недостатнім для розвитку інноваційної сфери. Освітні заклади не адаптовані до підготовки фахівців для високотехнологічних галузей, а молодь з технічними знаннями часто виїжджає до більших Києва або за кордон у пошуках перспектив. На території громади немає наукових установ, таких як

дослідницькі центри чи лабораторії, які могли б розробляти інноваційні рішення.

Інноваційна інфраструктура також майже не розвинена: відсутні бізнес-інкубатори, технопарки або коворкінги для підтримки стартапів та інноваційних підприємств, а також спеціалізовані майданчики для навчання і співпраці підприємців та науковців. Інституційне забезпечення інноваційної діяльності є слабким, оскільки місцева влада не має систематичної політики підтримки інновацій, відсутні програми чи стратегії розвитку цієї сфери, а також ініціативи для стимулювання малого бізнесу, здатного створювати інноваційні товари та послуги. Обмежена участь громади в програмах міжнародних партнерств стримують розвиток інноваційного середовища.

Розвиток інноваційної сфери у Васильківській громаді знаходиться на низькому рівні, що негативно впливає на її інвестиційний клімат. У таких умовах громада виглядає малопривабливою для інвесторів, які орієнтуються на регіони з розвиненим інноваційним потенціалом, сучасною інфраструктурою та підтримкою на місцевому й державному рівнях.

Для Васильківської громади було проведено SWOT-аналіз інвестиційного клімату наведений нижче в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

SWOT-аналіз інвестиційного клімату в Васильківській територіальній громаді

Сильні сторони	Слабкі сторони
Географічне розташування. Васильківська ОТГ розташована поблизу Києва, що забезпечує хорошу транспортну доступність та доступ до великого ринку збуту. Наявність історичних пам'яток та культурних закладів створює потенціал для розвитку туризму. Громада має розвинену інженерну інфраструктуру, що є важливим фактором для залучення інвесторів. Наявність вищих навчальних закладів. Активна позиція місцевої влади у сприянні розвитку бізнесу.	Застарілі виробничі потужності, багато підприємств потребують модернізації. Наявність великої кількості підприємств в регіоні створює високу конкуренцію. Недостатній рівень розвитку інновацій. Відсутність інноваційних кластерів та центрів. Проблеми з комунальною інфраструктурою. Деякі райони міста потребують покращення стану доріг, водопостачання та каналізації. Бюрократичні бар'єри, а саме складні процедури реєстрації бізнесу та отримання дозволів. Високий рівень міграції працездатного населення до м. Київ.

Продовження табл.2.6

Можливості	Загрози
Підвищення рівня інвестиційної діяльності. Створення сучасних промислових парків для залучення нових інвесторів. Розширення співпраці з Києвом (використання синергії з великим містом для розвитку спільних проєктів). Інвестування в туристичну інфраструктуру та просування туристичних маршрутів. Залучення іноземних інвестицій. Активна участь у міжнародних виставках та форумах. Розвиток агропромислового комплексу (використання сільськогосподарського потенціалу регіону). Підвищення рівня енергозбереження підприємств та об'єктів соціальної інфраструктури	Економічна криза: світова економічна ситуація може негативно вплинути на інвестиційний клімат. Економічна нестабільність, спричинена повномасштабним вторгненням росії. Зміна клімату та екологічні проблеми можуть негативно вплинути на сільське господарство та туризм. Конкуренція з іншими громадами.

Джерело: власне дослідження

Таким чином, проаналізувавши матрицю SWOT, можна зробити наступні висновки. Найбільш проблемними є недостатній рівень розвитку інновацій та застарілі виробничі потужності. Через це більшість працездатного населення мігрує до м. Київ в пошуках роботи. Відсутність висококваліфікованих кадрів є несприятливим показником інвестиційного клімату.

Перед органами місцевого самоврядування постає задача в підвищенні привабливості громади шляхом покращення інфраструктури, створення сприятливих умов для розвитку бізнесу та формування позитивного іміджу.

Васильківська громада має певні сильні сторони, які можуть сприяти залученню інвестицій, зокрема вигідне географічне розташування поблизу Києва, розвинена інженерна інфраструктура та активна позиція місцевої влади у сприянні розвитку бізнесу. Важливо розширити співпрацю з Києвом для спільних проєктів, інвестувати в туристичну інфраструктуру та реалізовувати програми з енергозбереження. Розв'язання цих питань може не лише підвищити інвестиційну привабливість громади, але й забезпечити сталий соціально-економічний розвиток.

РОЗДІЛ 3.

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

Перспективи розвитку інвестиційних процесів на місцевому рівні є важливим фактором для забезпечення економічного зростання, підвищення добробуту населення та фінансової стабільності регіонів. Ефективна реалізація потенціалу інвестиційної політики відкриває можливості для створення нових робочих місць, модернізації інфраструктури, впровадження інноваційних технологій та зміцнення конкурентоспроможності місцевої економіки.

Конкурентоспроможність громад залежить від двох ключових аспектів: по-перше, від наявного ресурсного та інвестиційного потенціалу і ефективності його використання, а по-друге, від дієвої системи державної підтримки, спрямованої на залучення інвестицій. У Національній економічній стратегії на період до 2030 року головним пріоритетом визначено «створення конкурентних умов для ведення бізнесу та інвестицій, а також відновлення довіри до державних інститутів»[30]. У цьому контексті особливого значення набуває аналіз перспектив розвитку територіальних громад і застосування інвестиційних інструментів для їхнього зміцнення.

Наразі багато громад в Україні мають зношену або неналежну інфраструктуру, значну фізичну та моральну зношеність основних фондів, недостатню виробничо-технологічну оснащеність та низьку інноваційну активність на підприємствах. Ці фактори зумовлюють необхідність посилення залучення внутрішніх та зовнішніх інвестицій. Оскільки інвестиційний процес у територіальних громадах тісно пов'язаний із загальнодержавними та регіональними інвестиційними тенденціями, необхідна інтеграція зусиль органів влади різних рівнів для подолання основних бар'єрів інвестиційної діяльності в територіальних громадах. При цьому слід враховувати, що ефективний інвестиційний процес може бути реалізований лише за умови

створення сприятливого інвестиційного клімату як в Україні в цілому, так і в окремих регіонах України.

Загальновідомо, що Україна володіє багатими природними ресурсами і людським потенціалом, але цей потенціал використовується не повною мірою. Наприкінці жовтня 2023 року Європейська Бізнес Асоціація, Dragon Capital і Центр економічної стратегії, з метою зрозуміти поточний стан інвестиційної привабливості України і вивчити основні причини цього, провели щорічне опитування іноземних інвесторів. Загалом було опитано 117 осіб, з яких 62% - стратегічні інвестори та 74% - інвестори в Україні. Згідно з результатами дослідження, проведеного експертами Європейської бізнес-асоціації, індекс інвестиційної привабливості України, розрахований за п'ятибальною шкалою Лайкерта, у 2016-2022 роках був невисоким (3 бали в середньому), а в 2023 році став нижчим, ніж раніше (2,4 бали). Відбулось значне зниження інвестиційної привабливості України, що мало негативний вплив на інвестиційні процеси в громадах.

Під час опитування іноземних інвесторів було визначено потенційні заходи української влади, які можуть справити позитивний вплив на інвестиційні рішення та ділову активність:

- ефективна боротьба з корупцією;
- перезавантаження судової системи;
- призначення на ключові державні пости авторитетних людей, готових проводити радикальні реформи;
- відокремлення політичної діяльності від бізнес-інтересів і обмеження впливу олігархів;
- реформа правоохоронної системи;
- від МВФ Угода про отримання траншів та регулярних кредитів;
- правові гарантії і фінансові стимули для прямих іноземних інвестицій;
- прозора і масштабна приватизація;
- поліпшення інфраструктури і логістики;

- збільшення внеску в економіку;
- розширення доступу до ринку Євросоюзу у результаті перегляду Угоди про асоціацію з ЄС[31].

Незважаючи на війну, Україна залишається привабливою для інвесторів. Залучення іноземних інвестицій може сприяти зростанню економіки України, створенню робочих місць і впровадженню нових технологій. Іноземні інвестори шукають можливості для вкладень у сектори, що виробляють товари, які можуть приносити значний прибуток і успішно конкурувати на міжнародних ринках. Майбутні інвестиційні пріоритети України полягають у підтримці дружніх відносин з країнами-інвесторами та залученні додаткових фінансових ресурсів для післявоєнного відновлення. Під час повномасштабного вторгнення держави-агресора в Україну багато країн висловили готовність узяти участь у післявоєнному відновленні. Україна - потенційний інвестиційний ринок[32]. Представники США, Німеччини, Великої Британії, Франції та Туреччини найбільш зацікавлені в інвестиційному процесі в Україні. Найпривабливішими для цих країн є інноваційні технології, сільське господарство, логістика, енергетика, видобуток корисних копалин та обробна промисловість[33].

Інвестори насамперед зацікавлені в галузях, які створюють високу додану вартість і виробляють продукцію, конкурентоспроможну на світовому ринку. Крім високої доданої вартості та конкурентоспроможності, інвесторів також цікавить стабільність, прозорість і сприятливе регуляторне середовище України. Кваліфікована робоча сила, доступ до сировини та інфраструктура також відіграють важливу роль. Заглядаючи в майбутнє, іноземні інвестори високо оцінюють потенціал зростання ринку і можливість виходу на нові ринки з продукцією, виробленою в Україні.

Україна пропонує широкий спектр можливостей для іноземних інвесторів у різних секторах економіки. Енергетика має потенційний обсяг інвестицій. Є потенціал для розвитку відновлюваних джерел енергії, таких як сонячна та вітрова енергія, а також зростає виробництво «зеленої» електроенергії та «зеленого» водню. Україна є географічно вигідним і важливим транзитним

пунктом і має потенціал для розвитку транспортної інфраструктури, включно з будівництвом нових доріг, мостів і залізничних шляхів. Війна в Україні призвела до зростання попиту на оборонну продукцію, і Україна має великий потенціал для розроблення та виробництва оборонного устаткування, а також для співпраці з іноземними компаніями в цій галузі. Завдяки багатим запасам залізної руди та інших корисних копалин Україна є одним із провідних світових експортерів чорних металів і має потенціал для модернізації своїх металургійних підприємств та поліпшення їхніх екологічних показників. Сільське господарство є важливою складовою агропромислового комплексу України. Україна є одним із провідних світових експортерів зернових, олії та інших продуктів харчування, має значний потенціал для розвитку агропереробки та розширення доступу на нові ринки. Фармацевтичні підприємства України відповідають міжнародним стандартам, і галузь має великий потенціал. Найбільша частка промислового виробництва України припадає на чорну металургію, машинобудування, хімічну та харчову промисловість, що є дуже перспективним. Україна першою оцифрувала більшість офіційних та урядових документів. ІТ-сектор зазнав найменших втрат через війну. Україна стає все більш привабливим місцем для розробки програмного забезпечення та надання ІТ-послуг, і існує значний потенціал для зростання експорту ІТ з України.

У майбутньому Україні потрібно буде залучити більше коштів для прискорення післявоєнної відбудови, тому важливо підтримувати дружні відносини з країнами з найбільшими інвестиціями. Враховуючи реалії воєнного часу, значного збільшення іноземних інвестицій слід очікувати після закінчення війни, тобто після того, як буде гарантована безпека населення, інфраструктури та бізнесу.

Враховуючи, що частка капітальних видатків у місцевих бюджетах завжди вища, ніж у державному, а також те, що об'єкти критичної інфраструктури, пов'язані з житлово-комунальним господарством, мають відновлюватися в першу чергу, рекомендується створювати відповідні фонди у

складі спеціальних фондів місцевих бюджетів. Такі фонди на місцевому рівні фінансуються за рахунок трансфертів з Фонду подолання наслідків збройної агресії Державного бюджету України. Як і в довоєнний період, рух показників капітальних інвестицій у розрізі територіальних громад та регіонів України характеризувався значними коливаннями. Як наслідок, регіони мають різний соціально-економічний розвиток з точки зору рівня виробництва, соціального розвитку, рівня безробіття та інвестиційного клімату. Тому ці чинники безпосередньо будуть впливати і на структуру капітальних видатків бюджетів територіальних громад.

Процес залучення інвестицій в українську економіку необхідно активізувати вже зараз, не чекаючи закінчення війни, шляхом усунення або мінімізації наявних і потенційних ризиків, визначення пріоритетних галузей та об'єктів інвестування, створення привабливих умов для переїзду, структурної модернізації та полегшення ведення бізнесу. Перш ніж розробляти план повоєнної відбудови України та шукати механізми його реалізації, необхідно чітко визначити на національному рівні, яку економіку попиту чи пропозиції уряд має намір побудувати в країні.

В умовах зростаючої глобалізації, відкритості більшості економік, повсюдних криз і інституційних чинників, що починають домінувати, необхідно говорити про важливу роль держави в подоланні криз, необхідність втручання в ринкові механізми та запровадження ручного управління ситуацією. У наукових колах широко поширена думка, що державні витрати сприяють досягненню цілей економічного зростання. Однак зв'язок між загальними державними видатками та економічним зростанням стає менш чітким, оскільки державний сектор дедалі частіше перебирає на себе функції, які приватний сектор може виконувати більш ефективно, і оскільки спосіб фінансування видатків може мати негативні наслідки як для бюджету, так і для економіки в цілому. Про це свідчать дані щодо низки розвинених країн, де немає стійкої кореляції між загальними державними видатками та економічним зростанням.

Ця тенденція свідчить про те, що сталий розвиток суспільств та України в цілому певною мірою залежить не від обсягу державних видатків, а від їхньої структури. До таких видатків належать, зокрема, видатки на розвиток інфраструктури для сприяння залученню приватних інвестицій, освіту для забезпечення більш високого кваліфікаційного рівня трудових ресурсів, охорону здоров'я для сприяння підвищенню продуктивності праці, заходи щодо забезпечення безперебійного функціонування державної та комунальної інфраструктури, забезпечення функціонування адміністративної та правової систем, які створюють необхідні умови для злагодженої роботи складних економічних механізмів[34].

В умовах децентралізації в Україні, в тому числі в період післявоєнної відбудови, очікується зростання ролі громад як нових інститутів влади на місцевому рівні, здатних акумулювати та розподіляти фінансові ресурси, необхідні для ефективного розвитку національної економіки.

Активна позиція держави та комплексний підхід до розв'язання наявних проблем інвестиційної діяльності як на мікро-, так і на макрорівні є важливими, оскільки дадуть змогу Україні максимально ефективно реалізувати свій потенціал в інвестиційній сфері, що є необхідною умовою для майбутнього сталого економічного розвитку[35]. Сучасні виклики України є взаємопов'язаними, і для їх вирішення потрібен комплексний підхід. Успішне повоєнне відновлення України потребуватиме значних зусиль з боку уряду, бізнесу та громадянського суспільства. У цьому випадку міжнародне співтовариство може зіграти ключову роль у наданні допомоги Україні та підтримці її реформ. Мобілізація міжнародної підтримки допоможе стабілізувати економіку і суспільство України, а також відновити і спланувати післявоєнне відновлення країни.

Україні доцільно здійснювати послідовні кроки у таких основних напрямках:

- на рівні держави: формування стабільної нормативно-правової бази, яка б стимулювала інвестування капіталу на території нашої країни; подолання

корупції, впровадження ефективного організаційного механізму для всебічного сприяння інвестуванню, зокрема спрощення процедури започаткування та провадження інвестиційної діяльності, зростання рівня захищеності інтелектуальних прав задля істотного зменшення ризику інвестування тощо;

- на рівні регіонів: розроблення та впровадження дієвих механізмів стимулювання внутрішніх інвестицій; удосконалення системи інформаційного забезпечення інвестиційної діяльності, промоція інвестиційних пропозицій (проектів), що ґрунтуються на врахуванні як інтересів розвитку регіону, так і потенційних інвесторів;

- на рівні громад: підвищення кадрового потенціалу органів місцевого самоврядування, які покликані забезпечувати інвестиційні процеси на місцевому рівні; необхідність підготовки інвестиційного паспорту та стратегії економічного розвитку громади; кваліфіковане розроблення та подача інвестиційних пропозицій (проектів) як інструментів залучення внутрішніх та зовнішніх інвестицій, усебічне використання засобів маркетингу, здійснення консультування з громадськістю щодо перспективних напрямів інвестиційного розвитку громади. Слід також урахувати значний потенціал співробітництва громад, що може стати одним із механізмів інтеграції їхньої діяльності та розширення перспектив подальшого розвитку

Ступінь ризику в країні та умови, в яких відбувається інвестиційна діяльність, визначаються політичними, економічними та іншими факторами, які забезпечують формування сприятливого інвестиційного клімату. Тому рекомендація уряду України вжити певних заходів для покращення інвестиційного клімату та залучення іноземних інвестицій є дуже важливою, оскільки це сприятиме розвитку економіки країни.

Отже, розвиток інвестиційних процесів на місцевому рівні є ключовим чинником забезпечення економічного зростання, підвищення добробуту населення та зміцнення фінансової стабільності регіонів. Основні перспективи зосереджуються на розвитку транспортної та цифрової інфраструктури, покращенні бізнес-клімату, стимулюванні інноваційної діяльності та

впровадженні енергоефективних технологій. Ефективна реалізація інвестиційної політики на місцевому рівні сприятиме модернізації інфраструктури, створенню нових робочих місць і підтримці соціальних проєктів, що забезпечить стійкий розвиток територіальних громад. Утім, для досягнення цих цілей необхідно подолати існуючі бар'єри для інвесторів, зокрема корупцію, відсутність достатньої судової реформи та вплив олігархічних структур.

Залучення іноземних інвестицій навіть у період війни залишається перспективним, особливо для секторів із високою доданою вартістю, таких як інноваційні технології, енергетика, сільське господарство, оборонна промисловість та логістика. У пріоритеті має бути створення фондів для відновлення критичної інфраструктури та активізація державної підтримки інвестиційної діяльності. У післявоєнний період важливим залишається збереження дружніх відносин із країнами-інвесторами, а також інтеграція інвестиційної політики з національними та регіональними стратегіями відновлення. Для забезпечення сталого розвитку України необхідно зосередитися не лише на збільшенні обсягів державних видатків, а й на підвищенні ефективності їхньої структури, зокрема через інвестиції в освіту, охорону здоров'я, інфраструктуру та забезпечення правової стабільності.

ВИСНОВКИ

1. Місцеве самоврядування є невід'ємною складовою соціально-економічного розвитку, оскільки воно забезпечує ефективне управління територіями, враховуючи їхні унікальні потреби та можливості. Його сутність полягає в тому, що органи самоврядування мають право і спроможність приймати самостійні рішення для покращення якості життя громади, стимулювання економічної активності та розвитку інфраструктури. У контексті регіонального розвитку місцеве самоврядування виступає рушієм змін, що сприяє залученню ресурсів, зміцненню демократичних засад та формуванню стабільного соціально-економічного середовища, водночас виконуючи функцію посередника між центральною владою та місцевими інтересами.

2. Інвестиційна діяльність у системі місцевого управління виступає важливим чинником забезпечення економічного зростання, залучення ресурсів та створення умов для розвитку територій. Інвестиційна політика органів місцевого самоврядування спрямована на формування сприятливого інвестиційного клімату, підтримку підприємництва, розвиток інфраструктури та покращення якості життя громади. Реалізація завдань цієї політики, серед яких залучення інвесторів, оптимізація використання місцевих ресурсів, створення нових робочих місць та забезпечення сталого розвитку, базується на таких принципах, як системність, пріоритетність, ефективність, прозорість, стабільність, інноваційність та екологічна відповідальність. Збалансований підхід до планування та впровадження інвестиційної діяльності в ОМС сприяє довгостроковому розвитку регіонів, підвищенню їхньої конкурентоспроможності та соціально-економічної стабільності.

3. Аналіз стратегії розвитку громад Київської області дозволяє сформулювати перелік пріоритетних сфер залучення інвестицій. Такі напрями дозволяють врахувати конкретні умови існування громад на території Київської області, а також соціокультурні, політичні та зовнішні умови. Серед стратегічних пріоритетів залучення інвестицій – розширення інфраструктури,

посилення підтримки малого та середнього бізнесу, утримання робочої сили в громадах, розвиток цифрової інфраструктури. Запропоновані конкретні цілі та зусилля щодо підвищення інвестиційної привабливості громад дозволять значно покращити їх економічний стан та забезпечити довгострокове зростання та розвиток.

4. Перед органами місцевого самоврядування постає задача в підвищенні привабливості громади шляхом покращення інфраструктури, створення сприятливих умов для розвитку бізнесу та формування позитивного іміджу. Васильківська громада має певні сильні сторони, які можуть сприяти залученню інвестицій, зокрема вигідне географічне розташування поблизу Києва, розвинена інженерна інфраструктура та активна позиція місцевої влади у сприянні розвитку бізнесу. Важливо розширити співпрацю з Києвом для спільних проєктів, інвестувати в туристичну інфраструктуру та реалізовувати програми з енергозбереження. Розв'язання цих питань може не лише підвищити інвестиційну привабливість громади, але й забезпечити сталий соціально-економічний розвиток.

5. Розвиток інвестиційних процесів на місцевому рівні є ключовим чинником забезпечення економічного зростання, підвищення добробуту населення та зміцнення фінансової стабільності регіонів. Основні перспективи зосереджуються на розвитку транспортної та цифрової інфраструктури, покращенні бізнес-клімату, стимулюванні інноваційної діяльності та впровадженні енергоефективних технологій. Ефективна реалізація інвестиційної політики на місцевому рівні сприятиме модернізації інфраструктури, створенню нових робочих місць і підтримці соціальних проєктів, що забезпечить стійкий розвиток територіальних громад. Утім, для досягнення цих цілей необхідно подолати існуючі бар'єри для інвесторів, зокрема корупцію, відсутність достатньої судової реформи та вплив олігархічних структур.

6. Залучення іноземних інвестицій навіть у період війни залишається перспективним, особливо для секторів із високою доданою вартістю, таких як

інноваційні технології, енергетика, сільське господарство, оборонна промисловість та логістика. У пріоритеті має бути створення фондів для відновлення критичної інфраструктури та активізація державної підтримки інвестиційної діяльності. У післявоєнний період важливим залишається збереження дружніх відносин із країнами-інвесторами, а також інтеграція інвестиційної політики з національними та регіональними стратегіями відновлення. Для забезпечення сталого розвитку України необхідно зосередитися не лише на збільшенні обсягів державних видатків, а й на підвищенні ефективності їхньої структури, зокрема через інвестиції в освіту, охорону здоров'я, інфраструктуру та забезпечення правової стабільності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України : від 28.06.1996 р. : станом на 01 січ. 2006 р. Київ : Ін Юре, 2006. 144 с.
2. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 13.07.2014. *Голос України*. 2014. 12 черв. С.5–13.
3. Тищенко К. М. Поняття та основні теорії походження місцевого самоврядування. *Державне будівництво*. 2009. № 1. С.24–29.
4. Батанов, О. В. Муніципальне право України : підручник. Харків, 2008. 528 с.
5. Панейко Ю. Теоретичні основи самоврядування. Мюнхен : Укр. Вільна Академія наук в Німеччині, 1963. 194 с.
6. Петришина М.О., Миргород В.О. Сучасне розуміння поняття місцевого самоврядування в Україні. *Молодий вчений*. 2019. № 12 (76) . С. 74-78.
7. Романенко К.М. Маркетинг у державному управлінні : монографія. Дніпропетровськ : ДРІДУ НАДУ, 2012. 392 с.
8. Безена І.М. Нові стратегії розвитку територіальної громади як фактор демократизації місцевої влади в Україні. *Інноваційні інструменти забезпечення інвестиційного та інфраструктурного розвитку об'єднаних територіальних громад* : матеріал наук.-практ. конф., 27 листоп. 2020 р., м. Дніпро/ ДРІДУ НАДУ, 2020. С. 34-37.
9. Медвідь В. Ю. Наукові засади визначення сутності регіонального розвитку. *Актуальні проблеми економіки*. 2012. № 7. С. 157-163.
10. Про інвестиційну діяльність : Закон України від 18.09.1991 № 1560-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text> (дата звернення: 16.03.2024).
11. Гітман Л.Дж., Джонк М.Д. Основи інвестування. Миколаїв : МДАУ, 1999. 1008 с.
12. С. Ю. Шевченко. Економічна сутність інвестицій та інвестиційної діяльності удосконалення системи управління інвестиційною діяльністю в територіальних громадах. *Інвестиції: практика та досвід*. 2010. № 1. С.7-10.

13. Кривокульська Н.В. Інвестиційна діяльність як напрям реалізації державної політики сталого розвитку. *Регіональні аспекти розвитку продуктивних сил України*. 2023. Вип. 28. С. 72-79.
14. Афанасієв Р.В. Особливості адміністративно-правового забезпечення інвестиційної діяльності в Україні. *Форум права*. 2012. №4. С.36-41.
15. Воскобійник С.І. Політика органів місцевого самоврядування щодо залучення інвестицій. *Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія : Управління*. 2012. Вип.1. С.399-405.
16. Бобиль В. В. Роль органів місцевого самоврядування в реалізації державної економічної політики розвитку регіонів в умовах воєнного стану. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. № 10. С. 50-54.
17. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки : Постанова Каб. Міністрів України від 13.08.2024 р. № 940. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 18.03.2024).
18. Стратегія розвитку Богуславської територіальної громади 2022–2027. *Богуславська міська громада*. URL: <https://boguslavskagromada.gov.ua/news/1690203049/> (дата звернення: 26.05.2024).
19. Стратегія розвитку громади 2030. *Васильківська міська громада*. URL: <https://vasylkiv-gromada.gov.ua/strategiya-rozvitku-gromadi-2030-09-26-11-15-04-2024/> (дата звернення: 26.05.2024).
20. Стратегія розвитку Кагарлицької міської територіальної громади на 2024-2027 роки. С. URL: https://kagarlyk-mrada.gov.ua/ua/st/pg/40923119980082_n/ (дата звернення: 26.05.2024).
21. Стратегія розвитку Козинської територіальної громади на 2024-2027 роки з перспективою до 2030 року. *Козинська територіальна громада*. URL: <https://kosin.org.ua/strategiia-rozvitku-kozins-koyi-teritoriial-noyi-gromadi-na-2024-2027-roki-z-perspektivoyu-do-2030-roku.html> (дата звернення: 26.05.2024).

22. Стратегія розвитку Миронівської міської територіальної громади на 2021-2027 роки . *Миронівська міська ТГ*. URL: <https://myronivka-mrada.gov.ua/strategichnoekologichna-ocinka-15-58-28-09-12-2020/> (дата звернення: 26.05.2024).
23. Стратегія розвитку Обухівської міської територіальної громади київської області на 2022 – 2027 роки. *Обухівська міська громада*. URL: <https://obcity.gov.ua/gromadyanam/ekonomika-mista/strategiya-rozvitku/> (дата звернення: 26.05.2024).
24. Стратегія розвитку Ржищівської об'єднаної територіальної громади до 2030 року. *Ржищівська міська територіальна громада*. URL: <https://rzhysivska-gromada.gov.ua/v-14-47-02-21-06-2022/> (дата звернення: 26.05.2024).
25. Стратегія розвитку Української міської територіальної громади на 2024-2027 роки. *Українська міська територіальна громада*. URL: <https://ukrainska-gromada.gov.ua/strategiya-rozvytku-ukrayinskoyi-miskoyi-terytorialnoyi-gromady-na-2024-2027-roky> (дата звернення: 26.05.2024).
26. Стратегія розвитку громади. *Феодосіївська громада*. URL: <https://feodosiivska-gromada.gov.ua/strategiya-rozvitku-gromadi-20-21-31-18-03-2024/> (дата звернення: 26.05.2024).
27. Васильківська міська громада. *Вікіпедія*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D0%B0%D1%81%D0%B8%D0%BB%D1%8C%D0%BA%D1%96%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0_%D0%BC%D1%96%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0_%D0%B3%D1%80%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D0%B4%D0%B0 (дата звернення: 13.11.2024).
28. Про визначення адміністративних центрів та затвердження територій територіальних громад Київської області : Розпорядження Каб. Міністрів України від 28.06.1997 р. № 644. від 12.06.2020 р. № 715-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-viznachennya-administrativnih-a715r> (дата звернення: 13.11.2024).

29. Чисельність наявного населення (за оцінкою) по регіонах, районах, територіальних громадах та населених пунктах. *Державна служба статистики України*. URL: <https://data.gov.ua/dataset/46ca2741-b4e8-4939-98ec-83199de5e502/resource/866abfd1-a09a-45b9-b98f-a64dec94bce6> (Дата звернення: 14.11.2024).
30. Національна економічна стратегія на період до 2030 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2021-%D0%BF#n25> (дата звернення: 16.12.2024).
31. П'яте щорічне опитування іноземних інвесторів. Листопад 2023. Європейська бізнес-асоціація. URL: https://eba.com.ua/wp-content/uploads/2020/11/2023_ForeignInvestorSurvey_Presentation_ua.pdf (дата звернення: 18.12.2024).
32. Белінська Я. В., Коляда О. В. Фінансування розвитку економіки України за рахунок іноземних інвестицій: проблеми і перспективи. *Інфраструктура ринку*. 2023. Вип. 71. С. 8-13.
33. Вернюк Н. О., Дяченко М. І. Роль потенційних зарубіжних інвесторів в розвитку економіки України в умовах війни. *Економіка та управління АПК*. 2023. №1. С. 35-38.
34. Музиченко Г.В., Коляда Т.А. Зростання ролі держави в регулюванні темпів соціально-економічного розвитку як індикатор інтеграції України в європейський простір. *Politicus*. 2022. Спецвипуск. С. 72-78.
35. Ванькович Д. В., Демчишак Н. Б., Луковська Ю. М. Діагностування стану інвестиційного клімату в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. №1. С.11–18.